МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ — арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лаккехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 77 (2702)
Кіиранди
23
сентябрь
1962 шу
Мах 2 кеп.

ДОГ ЛАЗАШ КЪАХЬЕГА ДЕЗА ХІАРАНЕ

Дерригача советски халкъо санна, дег чура къоабал а деш, чІоагІа раьза хинна тІаийцад Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша Украинерча гІоръяьннача хьажкІаш лелаечо Социалистически Къахьегама Турпала Н. Г. Загладаси, С. М. Кирова цІерахча Ленинградски заводерча фрезеровщика И. Д. Леоновеи советски ахархочуни болхлочуни сий дувцаш дІадоладаь къамаьл. Укх деношка чуийнна хьамсарча парте Программа кхоачашъеш боахкача республика къахьегамхоша белгалдоах хІаранена хьалхашка латта декхараш. Ший ханнахьа а доагІаш а дІадоладаь къамаьл да из, йоах цар, хІана аьлча, ше даьчох тІехьагІа цІийвала везаргвоацаш бе беза болх, иштта мара ваха йиш яц вай хана. ЧІоагІа уйла тІаяхийта ийшар оаха Н. Г. Загладас язъяь статья, яхаш дувц Шелковской района Ленина цІерахча колхоза агронома нов. Демичева. — Ма нийса дувц цо хІанз ахархочоа хьалхашка латта сийлахьеи бехктокхамеи декхараш! Вай деношка вІалла ла мегаргдолаш дац ше беча балхах дог ца лазаш хулга. Нийса йоах Н. Г. Загладас. Ший болх цІена беш, ахархочун сий лакха лоаттадеш хила веза хІара ахархо. Цу тІа а болх бу саг хинна ца Іеш, бокъонца вола лаьттан да хила а веза цунах.

Грозненски района Ермоловски коа тІарча оалхазарий совхоза тракторни бригада бригадира А. Межидова боккхача безамца дувц шоай болхлой мел чІоагІа раьза ба Н. Г. Загладас дІадоладаьча къамаьла. Тха берригача болхлоша лаьрхІад хІанз, йоах нов. Межидова, толамца чакхдаха деррига юртбоахама балхаш, дІахо коммунистически хьисапе мара къа ца хьега. ТІехьавусаш хургвац цхьаккха а.

ЧІоагІа иййцар шоай собране Наурски района «Комсомольский» яхача совхоза комсаш лелаераша Н. Г. Загладай статья. Болхлоша белгалдаьхар хІанз юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латта бехктокхаме декхараш. Бакъдар аьлча, совхозе хІанз а ба балха тІехьабувлаш, шийгара доагІар ца дещ, къахьегама дисциплина телхаеш бола нах. Собране гулбеннараша гучабаьхар шоашта юкъера цу тайпара нах, хІаьта, чІоагІа критика а яь, царга дІакхайкадир, дІахо цу тайпара гІулакх шоаш ловргдоацилга.

Бакълув Н. Г. Заглада, йоах Наьсарен района «Назрановский» совхозерча гІорвьаннача звеньевойс О. Мальсагова. — ТІехвувла йиш яц кхоачамбоацаршта. Боккъонцахьа къахьега деза массане а. Коммунизм хьалъелга хІаранена тІадож.

Болхлочун сий дувцаш собранеш хиннай «Малгобекнефта» НПУ кхоалагІча коммунистически къахьегама промысла хІара смене, бригаде.

— Вай промысел коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеш я, — йоахар мехкдаьттахоша, — цхьабакъда, вайна юкъе а ба беррига низаца къа ца хьепаш бола нах. ХІана бац цхьабараш Сийлен доска тІа?

Мехкдаьттахоша чІоагІо яьй тІехьабусаршта новкъостал а деш массане а беррига низ тІабахийта коммунистически хьисапе къахьега, болхлочун сий, И. Д. Леонова яхкача тайпара, лакха лоаттаде.

Иштта, Н. Г. Загладаси И. Д. Леоновеи язъяь статьяш ювцаш собранеш хиннай республика колхозашка, совхозашка, тайп-тайпарча предприятешка. Массане а дег чура къоабал ду цар дІадоладаь къамаьл. ХІанз керттера декхар да, из гІулакх дика кхета а даь, массане хьинаре, беррига низ оарцагІбаькха къахьегаргдолаш, хІара боахаме, предприяте планаш тІехкхоачаш а еш, нийслуш долча кхоачамбоацаращца лира къовсам лоаттабара беррига къахьегамхой тІаберзабелга. ХІаране шийна хьалхашка оттаде деза укх тайпара хаттараш: беррига низ, хьаькъал, хьинар дІалой аз коммунизм хьалъяра? Йовзийта еззача тайпара дІайовзийтий аз новкъосташта сай говзал, опыт? Боагглача бесса къовсам лоаттабой аз кхоачамбоацаращца? Бизза пайда эций аз техникаx, кходой общественни рузкъа, лакхйой къахьегама овсарле, иштта кхы а.

РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюроси КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюроси Житомирски областа Черняховски района «Цхьоалагіа май» яхача колхозерча звеньяваяс Социалистически Къахьегама Турпала Н. Г. Загладас язъяьча «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» яхача статья хьакъехьа бьча соцам тІа из гІулакх чІоагІа мога а даьд, хІаьта цу хьакъехьа де дезараш белгал а даьхад.

ХІанз территориальни производственни управленеш, парте райкомаш, колхозийн совхозийн юхьханцара партийни организацеш декхарийла я Н. Г. Загладай статья колхозхошта, совхозий болхлоштеи гІулакхерча нахан шерра дІайовзийта, статья тІа оттадаь дешаш партийни собранешка, колхозхойн совхозий болхлойн собранешка массе оагІорахьара дувца, хІара колхозхочун, совхоза болхлочун, специалиста, кулгалхочун шоашта тІадиллача гІулакха хьалхара, деррига юртбоахамера балхаш шоай ханнахьа а дика а чакхдахаран производственни заданеш кхоачашъяраи хьалхара моральнии материальнии бехктокхам чІоагІбергбола гІулакхаш белгалде.

Беррига низ тІабахийта коммунизм хьалъяра! Лакха лоаттаде советски къахьегамхочун сий!

ПЛАСТМАССАХ ЯЬ ТУРБАШ

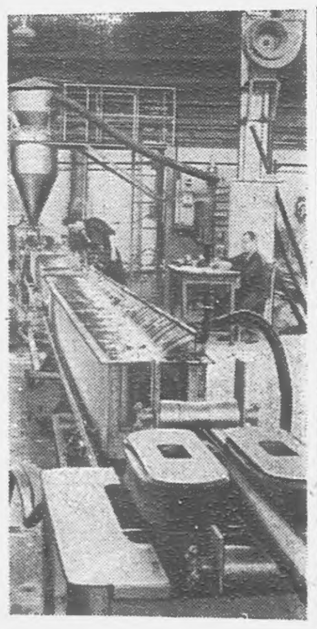

Тамбоверча котельно-механически заводе полиэтиленах турбаш е йолаяьй. Заводо хІара шера итт эзар тонн, е шовзткъа эзар километр йІоахал долаш турбаш ергья. Цхьан денбус ю турбаш я 40 квартир йолча 40 цІеношта хинеи каналийзаценеи яхкка.

Сурта тІа хьахьекхад пластмассови турбаш еш йолча автоматически лине цхьа дакъа.

С. Климова сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРА ПЛАН кхоачашъяьй

Наурски района «Терский» яхача совхоза хьайбаш леладераша Сийлахь-боккхача Октября 45 шу дузача ден сийна социалистически яхье баьннаб. Дукха ха йоаццаш шера план 35 процент тІехкхоачаш а еш паччахьалкхенна 4735 центнер дулха дІаеннай цар. Из хул дахача шера укх хана совхозо паччахьалкхенна дІаденначул 2008 центнер дукхагІа. Къахьегамхой цІей дездара паччахьалкхенна хІанз а планал совгІа дулх дохкаш ба совхоза хьайбаш леладераш.

А. МАМАЕВ.

Яхьо хьинар совдоах

Грозненски консервни завода коллективо ханал дуккха а хьалха кхоачашъяьй ийс бетта производственни план.

** Дика къахьегарца белгалъяьнна я консервни цеха коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю Валько Лидас кулгалду бригадеи коммунистически къахьегама ударника Л. Кудрявцевас кулгалду бригадеи. Л. Кудрявцевас кулгалдеча бригадо консервай банкаш дІа а къувлаш, параца тоаеш кийчъярга хьежжа мара болх дІабахьа йиш яц кийчи продукци паччахьалкхенна дІалуча Валько Лидас кулгалдеча бригада.*

Цудухьа шоайла социалистически яхье яьннай уж ши бригада.

ХІара бетта производственни задани - 115—120 процент кхоачашъю Валько Лида керте латтача бригада. Дукккача шерашка болх а беш йоккха говзал а йолаш ба бригада болхлой нн. Баранова Вера, Татаринова Вера, Елесеева Татьяна, Ластовкина Люба, иштта кхыбараш а. Цар массане а хьинаре къахьег, дикагІа йола продукци мара арахецац.

Арахеца продукци дикагІа хилийтара къовсам лоаттабеш, цун мах лохбеш, хІара бетта план 115—120 процент кхоачашъеш Сийлахь-боккхача Октября 45 шу дузача денна сийленца накъа баха лаьрхІад шинна а бригада болхлоша.

Б. КОСТОЕВ.

ЙОККХА КОТАЛО!

ВОРХІ ШЕРА ПЛАН КХАЬ ШЕРЕИ БАРХІ БЕТТЕИ КХОАЧАШЪЯЬЙ «ГОРСКНЕФТА» МЕХКДАЬТТА ПРОМЫСЛОВИ УПРАВЛЕНЕ КОЛЛЕКТИВО

КПСС XXII-ча съездо тІаийца коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха Программа Коммунистически парте хьалхленца толаме кхоачашъеш доалл советски халкъ.

Къахьегам дукха безаш талант йолаш долча вай Даьхен халкъо адамий сийрда кхоане— коммунизм хьалъяр духьа денгара-ди массаза доал совдоах вай мехка низ чІоагІбеш дола толамаш.

ВорхІ шера план ханал хьалха кхоачашъяь хиларах рапорт деннад «Горскнефта» мехкдаьттахой коллективо.

Мехкдаьтта даккхара болча беррригача боараман 1965 шу чакхдоаллаш планах хила безача боараман ворхІ шера план 4 шера кхоачашъе аьнна декхар тІаийцадар «Горскнефта» къахьегамхоша, хІаьта из кхоачашъяьй 3 шерен 8 беттен, вешта аьлча 1962 шера 1-гІа сентябрь тІакхоачаш.

ВорхІ шера план ханал хьалха кхоачашъяра новкъостал даь керттера фактораш яр: шерра боаржабаь массово-политически болхи коммунистически къахьегам бахьан долаш лаьца социалистически яхьи. Цу юкъа коммунистически коллектив яха сий дола цІи еннай 12 бригаданеи цехан, хІаьта из цІи яккхар духьа къовсам лоаттабеш я вож юхейнса 7 бригаден цехи а.

ДІаяхача хана мелови мехкдаьтта доалла керда моттиг гучаяьккхай. КІедж етташ дукха мехкдаьтта луш йола 5 скважина эксплуатаце дІаеннай. Из бахьан долаш дарегІчо маьхера кІедж етта мехкдаьтта «Горскнефте» дукхагІа хиннад 1959 шера 30 процент хиннача хІанз 71,4 процентага кхоачаш.

Мехкдаьтта доахаш хиннача къаьнарча скважинашка шоллагІа методаш юкъе а йихьа, цар чотах совнагІа 1 миллион тонн гаргга мехкдаьтта даьккхад хІанзале а. Цунах хилар насосашца даьккхача деррригача мехкдаьттаца нийсдича 70,8 процент. 527 геолого-технически гІулакх чакх а даьккха, цар чотах даьккхад совнагІа 20 эзар тонн мехкдаьтта.

Диспетчерски телеуправлени оттаяьй промысле, скважинашта лаьттан кІали капитальнии ремонт еча бригадай болхлой къахьегама механизаци яьй.

Мехкдаьттаи газен тонн яккхарга дІабода мах лохбаьб 2-зза, къахьегама овсарле лакхъяьй 1,8-зза, 2,1-зза дукхагІа даха даьннад мехкдаьтта.

Семилетка кхаь шера чухь 400 эзар сом совгІа паччахьалкхен ахча кходаьд коллективо.

Уж толамаш дахара новкъостал даьд болхлой общеобразовательнии техническии дешар лакхдаро. Цу юкъа 200 совгІча саго йистеньккхай болх беча кагирхой сайрийнара школа, нефтяной техникум, кхыйола дешара заведенеш.

Укх шера поселке вІашагІъеллай, дешаш мехкдаьттахоех 150 совгІа саг а волаш йола Грозненски нефтяной техникума консультпункт.

Болхлой дукхагІа а дикагІа кхеташ а дакъа лаца баьннаб производственни процессаш эргайоахаш тоаяра юкъе. Семилетках дІаяхача хана чухь балха юкъейнхьача 556 рационализаторски предложене 80 эзар сом совгІа экономически эффект еннай.

Шоаш къахьегама котало яккхарах Горскера мехкдаьттахой декхарийла ба мехкдаьтта промышленность хадданза дегІакхувлара даим йоакхо еча Коммунистически партенен Советски правительственен.

Советски болхлочун сий дола цІи лелае мегаргйолаш бола шоай гІулакха мастераш хьалкхийнаб мехкдаьттахой коллективана юкъе. Царех ва скважинашта лаьттан кІал ремонт еча мастер вола нов. Н. П. Хрусталев, капитальни ремонт еча мастер вола нов. В. В Шлендарев, операторашнн. А. В. Лунин, Г. Молодцов, У. Умангириев, механик А. Д. Дворовчиков, кхыбараш.

«Горскнефта» НПУ коллективо, ворхІ шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, шоай керттера теркам тІабахийтаб балха юкъе хІанз а долаш дола кхоачамбоацараш дІадахара а коммунизм хьалъяра декхараш толаме кхоачашдергдолаш шоай низаш оарцагІдахара а.

«Горскнефта» мехкдаьттахой коллективо дошлу КПСС XXII-ча съезда решенеш толаме кхоачашъяра кхы а дукхагІа низ тІабахийтеи семилетка чакхъялалехьа мехкдаьтта даккхара цхьаьккха план кхоачашъеи.

СУХАЛБЕ ХЬАЖКІАШ ЧУЭЦАРА

☆ 20 СЕНТЯБРЬ ТІАКХОАЧАШ РЕСПУБЛИКЕ ЧУИЙЦАИ 77 ЭЗАР ГЕКТАР ХЬАЖКІАШ — 59 ПРОЦЕНТ ☆ ДІАДИЙНАД 27 ЭЗАР ГЕКТАР ГУЙРАН ЯЛАТАШ — 17 ПРОЦЕНТ ☆ ЗЯБЬ АЬХАЙ 61 ЭЗАР ГЕКТАР — 37 ПРОЦЕНТ

Октября сийна къахьегама вахте а этта, сихагІа хьажкІаш чуйца яха а паччахьалкхенга ялат дохкара тІаийца декхараш кхоачашде а гІерташ ба юрта боахама къахьегамхой.

Шоай декхараш кхоачашдарах республике эггара хьалхагІа рапорт делар Грозненски района ахархоша.

Ди тІехьа дукхагІа ух Даьхен амбарашка хьажкІаш, республика 10 боахам хьажкІаш чуйца баьннаб, дуккха боахамаш йистедоалаш латт.

ДІадахача пхе дийнахьа 5 эзар гаргга гектара тІара хьажкІаш чуйцай. Балхаш дикка снденнад хьажкІаш дукхагІа лелаеча районашка — Урус-Мартана, Шаьла, Наьсарен.

Цхьабакъда, Урус-Мартанен Шаьлен районий боахамашка дІайийнача ерригача хьажкІех аханел кІеззига совгІа яраш чуйца яьннай, хІаьта Наьсарен района совхозашка кхыметтел кхоалагІча даьккъал а кІезигагІа йийцай.

Хьажкіаш сихен йоа ца еш чуэцилга ахархойн механизаторийн керттера декхар да. Цхьабакъда, тохкам бича гучадаьннад «Джалка», «Шалинский», «Красноармейский», «Лермонтовский» яхача совхозашка хьажкІаш чуэцача хана хІара гектара лоархІаш 2 центнергара 4 центнерга кхаччалца уж йоаеш хилар. Комбайно чуйцачул тІехьагІа яккийса хьажкІаш тІехьа хьагулъе еза.

Хьажкіаш чуэцаш латташехьа а, массанахьа дІаде доладеннад гурахьа дув ялаташ. Тоъал дукха дІаднийнад уж Надтеречни, Грозненски, Наурски, МагІалбика районий боахамаша. ДІадахача пхе дийнахьа ерригача республике дІайийнай 18 эзар гектар. Соахка цу ханалца дийначул массехказа дукхагІа хул из.

ХьатІадоагІача шера ялаташ хьувкъаргдола балхаш ду хІанзе а республика колхозашен совхозашен. Надтеречни совхозен Наурски района боахамашкен деррига лаьтта кийчдаь даьннад 1963 шера біаьстан юхье ялаташ дІадера.

Сентябрь — юрташкарча наха чІоагІа къахьегаш бола бутт ба, хІара ахархочо ший низ кхоачар ду юртбоахама шу сихагІа чакхдаккхара, Сийлахьбоккхача Октября цІейна баха боагглача тайпара накъа бахара.

20-ча СЕНТЯБРГА КХОАЧАШ ХЬАЖКІАШ ЧУЭЦАР, ГУЙРАН ЯЛАТАШ ДІАДЕР, ЗЯБЬ АХАР

(процентанца)

Производственни управленеш цар районаш	чуйца хьажкІаш	дІадийна гуйран ялагаш	аьха зябь
НАУРСКИ	81	25	67
Надтеречни	100	30	139
Наурски	80	23	97
Шелковской	68	23	18
ГРОЗНЕНСКИ	59	14	32
Грозненски	69	17	34
Урус-Мартана	52	4	39
Ачхой-Мартана	46	3	20
Советски	13	—	8
ГУДЕРМЕССКИ	50	9	31
Гудермесски	77	10	45
Шаьла	54	12	19
Курчалой	45	11	50
Ведана	25	—	—
Ножай-Юрта	14	—	17
СУНЖЕНСКИ	47	14	32
Сунженски	58	14	38
г. МагІалбик	53	23	44
Наьсарен	30	5	18
Первомайски	15	—	2
Скотооткорма трест	77	24	47
Совнархоза совхозаш	76	18	40

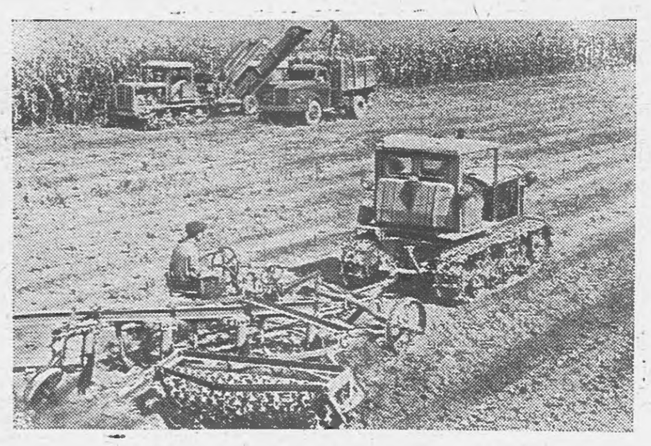

Черсий-Балкхарой АССР колхозашкеи совхозашкеи ялатийна хьажкІаш чуэцара балхаш шерлуш латт. Лоаццача хана машинашца хьажкІаш чуйца яхара инициатораш хиннаб Майски района «Красная нива» яхача колхоза къахьегамхой.

Дика хьийкъа фуалъяьха хьажкІаш чу а эцаш — хІара гектара тІара 80 центнер гаргга — колхоза механизатораш цу сахьате мукъадаьнна кхаш аха болалу, гурахьа культураш дІае кхаш кийчду.

Болх дІаболабаьча хьалхарча деношке а денз дикагІа болча механизатораша хьажкІаш чуэцара оттаяь нормаш тІехкхоачашъю.

Сурта тІа: «Красная нива» яхача колхозе машинашца ялатийна хьажкІаш чуэцари лаьтта ахари.

В. Байдалова сурт.
ТАСС фотохроника.

Комбайнех бизза пайда эцац

18 сентябре мара хьажкІаш чуэца болабеннабац МагІалбика зона «Ингушский» совхозе. Дуккха а хьалхагІа денз из болх дІаболабе мегаргболаш а болабе безаш а бар. Мел ха ейнай зехьа!

ХІанз совхозе хьажкІаш чуэцаш итт «ККХ-3» яха комбайн я. Дукха автомашинаш я совхозе кхычахьара хьатІаяьхка. Кхы фу эш сихха хьажкІаш чуйца яхара? ХІама эшац, болх боагглача тайпара вІаштІехьбаккхар мара. Бакъда, из гІулакх дицденнад совхоза кулгалхошта. Цудухьа совхоза директор нов. Умаров вагІача кабинете санна сатийна я хьажкІий кхашка а. Комбайнаш дукхагІа йолча хана сеца латт, еха а йоханза а. Масала, 19 сентябре цхьоалагІча отделене 4 комбайнаца 5—6 гектар мара хьажкІаш чуэцанзар. Машинаш тоъац, яхаш бехказа вала гІерт управляющи нов. Картоев. Из харц да. 4 комбайна тІара хьажкІаш дІаувза тоъаргья 15 машин.

Іалаьмате дукха хьажкІаш Іайнай совхоза хьатташка. Царна тІера лордаш Іойоахаш нах кІезига ба. Масала, 1-ча отделене хьатта тІа 25 тонн хиллал хьажкІаш латт цІен - ца еш. Из болх беш воаллар беррига а цхьа итт-ех саг мара вац. Цудухьа дийнахьа сарралца заготпункте 1—2 машин мара дІаяхийта вІаштІехьдалац цар. Из болх бе нах арабаха йиш я совхоза. Бакъда, цу гІулакха дукха сагота бац цига, 19 сентябре ерригача совхозера цхьа машин мара янзар заготпункте хьажкІаш яхьаш.

ХІанз лоархІаме да хІара сахьат. ХьажкІаш сихагІа чуйца яхара пайда эца беза ерригача торонех: вІаштІехьдаккха деза техникаи транспортои бизза болх бергбола гІулакх, цІенъяь яьнна хьажкІаш махулла сихагІа паччахьалкхенна дІаяла еза. Доккхий декхараш да совхоза къахьегамхошта хьалхашка латтараш, из дика кхетаде деза хІаране.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

Шун декхар, хьайбаш леладераш!..

1962 шера йола дулх, шура, фуаш дохкара план кхоачашъяр — хьайбай боахамерча болхлой лоархІамегІара декхар.

Шоай декхараш кхоачашдар духьа тІагІертта къахьегаш ба Наурски территориальни-производственни управленера хьайбаш леладераш. Паччахьалкхенга дулхи шуреи дохкакара шера план кхоачашъелга цу ерригача зоне дуккха а дикагІа лел кхыча зонашкарчул.

Цхьабакъда, шуреи фуаши эцара темпаш дуккхача боахамашка Іалаьмате лоха я.

Ерригача республико 20 сентябрга кхоачаш дулх дохкара йола шера план 65 процент кхоачашъяьй, шура йохкара — 69 процент, фуаш дохкара — 85 процент.

Къаьстта чІоагІа оарцагІдовла дезаш да сентябрь бетта шин декадах шуреи фуъаши дохкилга чІоаггІа кІезигденна хилар. Цу тайпарча гІулакхаша шера план кхоачаш ца яра кхерам хулийт.

Мехка хьалхашка доккха декхар тІалатт Грозненски территориальни управлене хьайбаш леладерашта. Дулхи шуреи дохкара республика тІехьашка тетт цу зоно.

ЧІоаггІа тІехьайисай хьалха доккхий толамаш доахаш хинна Грозненскин Урус-Мартанен районаш.

Дулх даккхараи из паччахьалкхенга дохкараи 1962-ча шера доккхий декхараш тІаийцадар «Красноармейский» совхоза кулгалхоша, цхьабакъда, 20-ча сентябре кхаччалца 54 процент мара шера план кхоачашъяьяц совхозо. ХІанз дика ховш да цар деннача деша мах меллаб.

Ер шу чакхдала кІеззига мара ха йиса йоаццашехьа а, шера йола шура йохкара план 61 процент мара кхоачашъяьяц «Горец» яхача совхозо, Грозненски района «Аргун» яхача колхозо — 53 процент, дулх дохкара номер шиъ йолча совхозо — 27 процент, Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозо — 19 процент, фуаш дохкара Шаьла районо — 40 процент.

Законах де доагІаш хаттар да: мехка хьалхашкара шоай декхар маца кхоачашде уйла йолаш ба цу боахамий кулгалхойн хьайбаш леладераши?

Планаш кхоачашъ ца еш йисара массаза а тайп-тайпара бахьанаш утттаде йиш яц, цул совгІа, хьайбай продукташ дукхагІа яхараи паччахьалкхенга йохкараи де доагІар а ца деш.

Республика колхозашкеи совхозашкен дулха дІадала кийчдеш да хІанз доахан, дукха доахан дІадала деза приемни пунктташка сентябрьи октябрьи бетташка. Чуоттадаь а доажаделш а доахан дорсладар духьа къовсам лоаттабелга дулх дукхагІа даккхара бола керттера кхоачам ба.

Паччахьалкхенна дІалуш йола шура хІара боахаме дукхагІа яккханза а, боахама чухьарча гІулакхашка из дІаухийтилга дикка кІезигданза а деттача доахана продуктивность лакхъянза а яргьац.

Бахача нахагара доахан, шура, фуъаш йидара оттаяь планаш хІара районе кхоачашъелга Іалашданза даргдац.

Республика юрта боахама беррригача къахьегамхой сийлахь гІулакх да 1962 шера паччахьалкхенна хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъяр.

ШЕРА ЙОЛА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ПЛАН 1962-ча ШЕРА 20-ча СЕНТЯБРГА КХАЧЧАЛЦА КХОАЧАШЪЯРА

СВОДКА

(Шера планаца нийсйича процентех)

Производственни управленеш цар районаш	дулх	шура	фуаш	Производственни управленеш цар районаш	дулх	шура	фуаш
Наурски управлени	79	76	87	Сунженски управлени	58	71	90
Надтеречни	93	80	134	Сунженски	59	70	94
Шелковской	77	80	89	г. МагІалбик	59	73	64
Наурски	76	72	80	Первомайски	55	90	104
Гудермесски управлени	62	69	59	Наьсарен	53	71	140
Курчалой	76	67	80	Грозненски управлени	49	62	78
Ножай-Юрта	74	65	109	Советски	70	85	117
Гудермесски	64	72	50	Ачхой-Мартана	60	72	85
Ведана	55	77	95	Грозненски	47	62	78
Шаьла	52	66	40	Урус-Мартана	46	56	68
				г. Грозный	99,4	52	—

НИКЪ НИЙСА ЛАЬЦАБ

Къахьегамхой политически а къахьегама а хьинар чIаггIа лакхденнилга хьа а хьокхаш, дика чакхдувл «Красный молот» яхача завода цехий партийни организацешка отчеташи хоржамаши. БIаь паргга коммунисто къамаьлаш даьд цу собранешка.

Семилетка диълагIча шера производственни планаш толамца кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме боккха лоархIам болаш я цехашкара партийни организацеш. Юкъарчал доацаш балхашца ювзаенна а йолаш, цу цехашта чухь йолча цар доккха новкъостал ду керда техникеи технологии балха юкъейоалаяра, къахьегамцара а социалистически доалахьенцара а гIулакхаш коммунистически хургдола кхетам болхлошта балара.

— Хьалха хиннача отчетно-хоржамий собране яь решени ларде а лаьца баьб ший болх цеха партийни бюрос.— аьлар коммунисташтa ше отчет луш мехкдаьтта аппаратура цеха партбюро секретара нов. Зевилова.— Коммунисташа яь критически замечанеши предложенеши ювцаш июль бетта хиннача коммунистий собране дукха пайданера гIулакхаш кертагIа даьхад.

Шеррача активо гIо а деш бюро дувца уттадаьд коммунисташта хьаштдолаш а цеха балхаца дувзаденна а дола дуккха дешаш. Отчето чулоацача юкъагIа 13 собрании 22 партбюро заседании хиннай.

Цхьабакъда, собранеш кийчъелгеи чакхйоахилгеи гIулакха цхьа оагIув мара яц, вож оагIув — тIаийца решенеш кхоачашъелга вIаштIехьдаккхар я. Ховш да, соахкара шу вай цеха чIоагIа хала шу дар. План кхоачашъяцар вай. Цунна дола бахьанаш дукха дар: майдаш ца хилар, эшаш йола хIамаш ханнахьа хьа ца кхачар, къахьегамеи технологический дисциплина чIоагIа ца хилар.

Кийч а даь, шера юххье бюрос дувца оттадир шийна тIабиллача балха хIара коммунист бехктокхаме хилара хьакъехьара дош. ТIаийца решени кхоачаш а еш, бюрос администрацецеи профсоюзни организацеци цхьана даиман тIахьожам лоаттабаьб сменнии декаднии заданеш кхоачашъяра.

XXII съезда сийна яьржача яхье лаккхара декхараш тIаийцар цеха коллективо: болх беча хIара сага лоархIаш бетта-бетта 10—14 тонн мехкдаьтта аппаратура арахеца. Шоаш тIаийца декхараш кхоачашдара къаьстта дика къахьийгар коммунисташа Давыденко, Кораблева, Пруссана, Васюкова, Никульшина, Бучанова, Махаева, иштта кхы дукхканеша а. 1962-ча шера бетта-бетта план кхоачашъю цехо.

Коммунисташа политически дешар Іомаделга дувцача хана нов. Зевилова къаьстта белгалдаьккхар из гIулакх укх кердача дешара шера мишта хила деза. Семинарски группе КПСС истори Іомадеш хургва 25 коммунист (пропагандист цеха начальник нов. Бакаленко). Дукхканеша шоай кхетам лакхбергба конкретни экономика Іомаеча семинарски группе. 165 саг чу а лоацаш, итт экономически школа хургья цехе болх беш...

Отчетах хиннача пренеех къамаьлаш дир итт саго.

Отчетно-хоржама собранеш мишта лел даиман тIахьожам лоаттабу завода парткомо. Собранешка коммунисташа ду къамаьлаш Іомадеш а, уж вIашагIтохаш а я из. Собранешка коммунисташа даь деррига хьехамаш, замечанеш, предложенеш бокъонца хьазцара, уж балха юкъеозара тIаберзабаьб беррига болх. Из нийса никъ ба.

К. ТИМОФЕЕВ.

Къахьегамхошца цхьана

Сунженски района Орджоникидзевски станични Совета председатель нов. Тюрикова йолча цхьабараш дага бала, шоллагIа бараш хьехам эца боагIа. ХIаранеца хоза, безаме къамаьл ду цо.

Тхо дIакхаьчача ший кабинете яр из. ЦIен-нана Салжиникина Анна квартальни уполномоченни хержаяр. Цунна ца довзаш гIулакх дар из. Квартальни декхараш цунна дIадовзийташ йоаллар Тюрикова.

Цо мел дийцачох дика кхийтар квартальни уполномоченни.

Депутаташцеи активацеи болх белга — из да станични Совета керттера декхар. Хадданза болх беш йола Совета комиссеш боагIача тайпара шоай болх беш яцар. ТIаккха исполкома членашца дага а яьнна, нов. Тюриковас комиссей членашца совещани йир. Цига дийцар комиссей декхараш, цар болх мишта вIаштIехьбаккха беза. Боккха пайда белар цу гIулакхо.

Цу хана денз кхыча тайпара вIаштIехьбаькхар ший болх депутата нов. Коломыйцева керте латтача торгово-заготовительни комиссе а. План оттайир, хIаьта бахача нахагара хьайбай продукташ ийяра план сихагIа кхоачашъяра де дезараш белгалдаьхар.

Бахача наьха хIара коа а ухаш уж дIакхетабора хьайбай продукташ паччахьалкхенна ший ханнахьа дIаялар боккхача лоархIамера гIулакх хиларах.

Иштта болх вIаштIехьбаккхарах торо хилар хьайбай продукташ ийяра шера план толамца кхоачашъе. Цу гIулакха юкъе дикка дакъа лаьцад депутаташа Чудаков Аким Ивановича, Шальков Михаил Акимовича, Головкина Мария Алексеевнас, иштта кхыбараша.

Шоашкара хьокхамаш гойташ къахьег цхьаболча депутаташа. Районе дика йовзаш я станични Совета депутат Бубликова Екатерина Дмитриевна. Дика кулгалду цо «Победа» яхача колхоза баьца-даарий бригадана. Дика хьалкхеьй цига укх шера помидораш, нарсаш.

И. ГУЗЕЕВ.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Форда тIа гIолла аьшкабетонни эстакада юллаш латт Песчаный яхача острова районе. Касте тIара аьшкабетонни «улица» итт метр лакхеи ах километр совгIа йIаьхеи хургъя. Эстакадах а хетта аьшкабетонни конструкцеш вIашагIйолларгIолаш я бурув деттара йола ши площадка. Царех хIаране тIа йиъ-йиъ кIоарга скважина йоаккхаргья.

Сурта тIа: форда тIа гIолла дуллаш латта аьшкабетонни эстакада шоллагIа га.

Я. Халилова сурт.

ТАСО фотохроника.

ГРОЗНЕНСКИ ЛИТЕЙНО - МЕХАНИЧЕСКИ ЗАВОДЕ БОЛХ БЕШ ВА КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА УДАРНИК ТОКАРЬ В. АРЗУМАНОВ. СМЕНАХ ЙОЛА НОРМА 170—180 ПРОЦЕНТ КХОАЧАШЪЮ ЦО.

СУРТА ТIА: ТОКАРЬ В. АРЗУМАНОВИ МЕХАНИЧЕСКИ ЦЕХА МАСТЕР И. ИВАНОВИ ГОАТХАЛ МАЛАГIЧА ТАЙПАРА ДИКАГIА КИЙЧЪЕРГЬЯ ХЬОЖАШ БОАХК.

И. Плиева сурт.

Деза да хIара сахьат

Надтеречни районерча «Надтеречный» совхоза болхлой дикагIа йола ха дIа а ца йохийташ хIанззе а болабеннаб гурахьа дув ялат дIаде. Листа мутIараш дола сеялка тIехьа а тесса ший тракторца хьалхара го баькхар комсомольца Батиев Султана. Кхай юкъе саца а саце хьож из сеялка бакъахьа нийсъяьйий, ялат мел кIоарга дIадув. Шийна гIалат бIаргадайча цу сахьате дIадоаккх.

Сменах масса гектара тIа ялат дIадувргда, аьнна хаьттар оаха. Минута уйла а яь ший новкъоста бIара а хьежа Батиева аьлар:—30 гектарага кхаччалца дIаде йиш яр (норма 18 гектар я), нагахьа санна агрегат сецаш дукха ца говре.

Цу тайпара дола кхоачамбоацараш хIана хулийт оаш балха юкъе аьнна, хаьттар оаха шоллагIча отделене агрономага нов. Зимоглядовга. Сагота воацачох эккхийта жоп делар цо:

— ХIанз транспорт тоъац, фу дергда оаха.

Гуйрийна ялат дIаде доладенна лаьтташ во кийчдаь хилара а дукха сагота вац агроном. Лист-листа кIоарга харшаш даьхад кхашка: цу гIулакхо новкъарле ю сихха а дика а ялат дIадера. Кхаь сеялках латта С. Шахидова агрегат нийсъяьр нов. Зимоглядов ше ва. Цхьабакъда, ялат дIаде болабеннача хана из мишта дув хьажанзар агроном. Цудухьа фу тIийхига дIадувра, хIаьта дукхагIа дар лаьттан тIа дусар.

Ала дезаш да цу гIулакха тракторист нов. Шахидов а бехке волга. Цунна ховш хиннад ше брак елга, цхьабакъда, болх тоабе цхьаккха хIама даьдац цо.

— Фу дергда аз?—аьлар цо раьза а воацаш. — Сеялка нийсъяьр из ше ма вий.

— Иийшайий Іа Н. Г. Загладас язъяь статья? — хаьттар оаха. Эхь хеташ хIама аланзар цо. Статья-м йовзаш яр цунна ше ахархочун сий доадаьндаь хIама ца оалаш сецар-кх.

ЦхьоалагIча отделене дIадувш латт гурахьа дув ялаташ. Хьалха мо дика къахьегама толамаш доахаш ва коммунист Сагалов Махьмад. Делкъийга мара болх дIаболабаь боацца-шехь 15 гектар гаргга ялат дIаде кхийр цун тхо хиннача дийнахьа.

— Болх хIанз дIаболалуш мара бац, — тешшаме йоах Махьмада. — Сеяльщикаца Байсуев Оалхазарца сменах 40 гектарал чухнахьа доацаш ялат дIадувргда. ХIаьта беррига болх дикеи цIенеи а бергба.

Отделене цIенхаштта дола кхоачамбоацараш а да. Масала, Хадаков Махьмада агрегатацара сеялка балхага дика кийчъяь яц. Цун сошника пружинаш згаш да. Цудухьа фу тIийхига дув. Во кийчъяьй Хамидов Рамзана агрегат а. Кхашкара балхаш во лелара керттера бахьан да болх во вIаштIехьбаькха хилар. Болх бе торо йолча шоллагIча бригада йийс сеялках ялат дIадувш кхоъ мара яц. Еррига а агрегаташ балха араяха еза, тIаккха мара вIаштIехьдаргдац лоаццача хана 13 эзар гектара тIа дIаде деза ялат дIадийна даккха.

М. АЗИЕВ,
тха собкор.

Терко ца еш хилча

Укх шера бIаьсти Ачхой-Мартана районерча «Лермонтовский» совхоза кхоалагIча отделене хьажкIаш лелаю механизированни звено вIашагIъеллар оаха. Тхога яр 200 гектар. Оаха лаьрхIар хIара гектара тIара 65 центнер фуалъяьхача хьажкIий чуэца.

Доккхача къахьегама хьинарца дIаболабир оаха из болх. Деррига гIулакх ший ханнахьа деш, хьажкIашта дикагIа гIулакх де тIерташ дIадоладеннадар тхо.

Цхьабакъда, тха дага лаьттар кхоачаш хиланзар. ХьажкIашта культиваци еча хана со йол хьакха вахийтар. ТIаккха юхебисача звено члений вIаштIехьдаьннадац царна ханнахьа культиваци яь яккха. Цул тIехьагIа йол хьекха а ваьнна дIахо хьажкIашта гIулакх деш волча хана ка бола ялат чуэца вахийтар со. Из ялат чуийца даьннача хана хьажкIаш лакхъенна механизацеца гIулакх дечара яьннаяр. Цудухьа чIоагIа бIеха йисар уж.

ХIанз тхо хьажкIаш чуэцаш да. Даьча гIулакхага хьежжа да хьувкъамаш а. Гектара тIара томараш тIехь хьажкIий 45—50 центнер мара ялац тхона. Цхьан оагIорахьа шоашта пайда бе а бенна шоллагIча оагIорахьа доккха зе даьд отделене кулгалхоша. Из да тха хьажкIаш во хьувкъар. дIахо йодача хана кулгалхоша цу тайпара гIалаташ дувлийта йиш яц.

Геттара мела лел тха отделене хьажкIаш чуэцара балхаш а. Уж чуэца йолаяьча 12—13 дийнахьа 68 гектар мара чуийца даьннадац тхо. ХIаьта, тхога кхоъ цIена хьажкIаш чуэца комбайн, кхыйола техника а я. Болх бокъонца вIаштIехьбаькхача торо хулийтаргъяр цу техникаца хIара дийнахьа 30 гектарага кхаччалца хьажкIаш чуэца. Бакъдар аьлча, цу комбайнех тахханалца болх беш шиъ мара хиннаяц, кхоалагIчоа трактор яц, хIаьта трактор хилча комбайна тIехьатасса лафет а яц, яхаш багIа тха кулгалхой. Уж бакълувш хилча-м трактор а лафет а я, лерттIа болх вIаштIехьбаькхача кхоачам хиллал машинаш а я. Мишта ла мегаргда укх хана комбайн вIалла хIама ца деш дIаоттаяь лоаттаяр!

Иззал техника тхоашка хиларах доккхал де дезача оаха цхьаккха терко яц цун.

Цхьаькха гIулакх а да тха кулгалхоша пайда ца эцаш. Из да юртара нах кулг-кара хьажкIаш чуэца ара боахаш ца хилар. 150 сагал кIезигагIа воацаш аравала йиш йолча 30—40 саг мара хилац хьажкIаш чуэцаш.

Звенона кулгалдеш хиларах звеньевойна ший алапе тIа 15 процент тIатох. Иштта да тха совхоза массайолча отделенешка. Бакъда, тха отделенера бухгалтер из кхоачашде тугаш вац. Цу хьакъехьа дуккхаза къамаьл даьд аз совхоза директорцеи керттерча агрономацеи. ХIаьта уж а кхы цунна терко еш бац Ала деза, цу тайпарча кхоачамбоацараша балхах дог эккхийтилга, бизза низ тIа а бахийта цунах сакъердалуш из хьа ца байтилга.

Боккхача сакъердамца йийшай оаха «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» яха нов. Загладас язъяь статья. Из бакълув. Нагахь санна массане а цхьатарра балхах дог лазаш ца хилча хIанз тха отделенера дараш санна кхоачамбоацараш хургда. Надежда Григорьевнас ший ханнахьа дIадоладаь боккхача пайданера гIулакх хьал а лаьца юкъера кхоачамбоацараш сихха дIадаха, махулла дукхагIа Даьхенна хьажкIаш дIаяла, ерригача торонех бизза пайда эца декхарийла ба тха кулгалхой.

Б. САТУЕВ,
звеньевой.

Ханал хьалха

Грозненски шурий завода кIолдий цеха коллектив укх кхоалагIча квартале доккхий къахьегама толамаш доахаш я. Цеха коллектива юкъе дика къахьегарца белгалъяьнна я аз кулгалду бригада. Дукха ха йоаццаш тха коллектива коммунистически къахьегама сийлен цIи еннай. Бригаде болх беш бархI саг ва. Опыт дIа-юха а луш, балха говзал денгара денга лакхайоаккхаш дика къахьегаш я тха бригада.

ХIара сменах эзар килограмм кIолди 440 килограмм лоалаяь нахчеи арахеца езача шишша норма кхоачаш а еш 2 эзар килограмма кIолди 800—900 килограмм лоалаяь нахчеи арахец бригадо. Продукци дикагIеи дукхагIеи арахецара тха бригада социалистически яхье яьннай диэтически цеха ета шура кийчъеча коллективаца. Укх тIехьарча шин кварталах арахеца продукци брак йоацаш я. Къахьегама доккхий толамаш доахаш дика къахьегарца белгалбаьнна ба тха бригаде Ш. Магомадова, Ш. Стеблина, Е. Ботвинкина, иштта кхыбараш а. Сийлахь - боккхача Октябра 45 шу дузача денна сийленца накъа бахара бригадо соцам баьб сентябреи октябреи бетташкара план ханал хьалха кхоачашъе, арахеца продукци тIехдика хилийта.

В. НАЙКО,
бригадир.

Къахьегамхошта хозагIеи дикагIеи мебель

Сийлахь-боккхача Октябра 45 шу дузача денна хозача совгIаташца накъа яха кийчлуш я № 1 йола мебельни фабрика гIандаш ду коммунистически къахьегама цIи лелаю цех. Цо лаьрхIад шера план ханал хьалха кхоачашъе, дикагIйола продукци мара ара ца хеца. Къаьстта дика болх бу станочникаша А. Подколзина, В. Хроменкос, З. Говора; шлифовальщикаша Н. Музыкас, А. Кобзевас; сборщикаша Э. Доброштанова, А. Понамарева; обойщикаша М. Берсановас, А. Саломатниковас. Цар шоай сменах йола нормаш 120—130 процент кхоачашъю. Къахьегама овсарле лакхъяра производствана доккха новкъостал ду рационализатораша.

ГIандаш деш хьаяьнна отходаш пайда боацаш йовц, уж берий гIандаш деча накъа йоал. Шоай продукци ийерашка ла а дувгIаш, цар хьашташ Іома а деш керда формаш йола гIандаш арахец цехо. Укх шера оаха хьадаь журнальни стол пикашка наха чIоагIа хоатташ да. Шоаш даьча дикача гIулакхаш тIа ца соцаш гIандаш дикагIа, хозагIа хьадара керда наькъаш лех цеха коллективо.

Л. ЗИНЧЕНКО,
цеха начальник.

Коммунизм—дерригача адамий сийрда кхоане

☆ ☆

Вайнаьха кхалнаха политграмота хьехача кружокий занятешта йола материал

☆ ☆

Дуккхача бIаь шерашка адамашта дагаяьлла, адамашта юкъерча эггара дукхагIа хьаькъал долаш болча наха сурт уттадаь, болхлой класса доккхача хьаькъалерча баьччаша Маркса, Энгельса, Ленина ший керттерча принципашта Іилманца лард елла йола коммунизм советски наьха хIара дийнахьарча практически къовсамеи творчески къахьегамеи гIулакх а хинна дIаэттай.

Фий из, коммунизм яхар? Производства средствашта деррига-ча халкъа цаI мара йоаца доалахье а йолаш, общества деррига-ча члений йизза цхьатара социальни нийсхо а йолаш йола классаш йоаца общественни строй я коммунизм яхар, аьннад Программа тIа. Массе оагIорахьа наьха дегIаахарца цхьана, Іилмеи техникеи хадданза дегIаахара ларда тIа лакхлургда коммунизме хIама хьадеш дола низаш; укхаза дизза шоай беркаташ хьахецаргда общественни ганзаш духъювлача деррига-ча хьасташа, кхоачашхургья «ХIаранегара — цунга дулучунга хьежжа, хIаранена — цунна эшачунга хьежжа» яха сийлахьйоккха принцип. Шийна чухь общественни самоуправлени чIоагIлургйола, кортамукъеи сакхетамеи болча къахьегамхой деррига хIама геттара дика вIаштIехьдаькхка йола общество я коммунизм. Общества-на беркат доалаш дола къа ца хьийгача Іе ца луш хургба деррига нах. Халкъа шийгара эггара дукхагIа пайда баргбар деш хургва хIара саг.

Коммунизме лаьттан тIа деррига-ча халкъашта дIачIоагIдергда Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал, Ираз.

Социализма ларда тIа хьалъю коммунизм. Социализми коммунизми — общественно-экономически цхьан формаце ши фаза, ши лагIа да. Социализм — коммунистически общества хьалхара, лохехьара фаза я, хIаьта коммунизм — лакхехьара фаза я.

Парте Программа тIа кийчдаь хьахьекха да коммунистически общество хьалъяра даькъера хаьдда дола декхараш.

Хьалхарча итт шера (1961—1970 шераш). Америка вIашагIкхийттача Штател хьалхабаргба вай мохк сага сих кхоачаш продукци хьаяра. Дикка тоалургья къахьегамхой материальни хьал-торо, лакхлургба цар культурно-технически боарам.

ШоллагIча итт шера (1971—1980 шераш) хьалъергья коммунизма материально-технически база, Іалашдергда материальнии культурнии беркаташ шортта хулга. Нахага царна маэшша хIамаш дIакхачийтара принцип чакхъяккхара дIа гарга гIоргья вай общество.

Чакхдаргда производства средствашта цаI мара йоаца, халкъа юкъара доалахье оттаярга довлилга. Цу тайппара, СССР-е керттерча даькъе хьалъергья коммунистически общество. дIахо йодача юкъагIа дизза чакхдаргда коммунизм хьалъелга.

Коммунизм котъяккхара хоадамера хьал да цун материально-технически база хьалъелга. Коммунизма материально-технически база хьалъяр яхар да геттара дика дегIаена вай ханара индустри хилар, мехка йизза электрификаци елга Іалашдар, промышленносте а юрта боахаме а еррига-ча производственни процессашта комплексни механизации автоматизации яр, Іалаьмате дукхача Іалама кхоачамехи кердача синтетически а кхыча а материалехи мамогга дикагIа пайда эцар, деррига-ча къахьегамхой культурно-технически боарам чIоагIа лакхбар, производство вIаштIехьъяккхара гIулакх тоадар.

Коммунизма материально-технически база хьалъяра даькъе укх семилеткаш а дукха хIама дергда. Семилетка хьалхарча ах хана планах лийрхIачул 5 процент дукхагIа продукци арахийцай промышленносто. Цу юкъагIа хьалъяьй 3200 совгIа керда промышленни предприяти.

Промышленни продукци арахецара план тIехкхоачашъяьй вай республике а. 1962-ча шера хьалхарча 8 бетта план 103,5 процент кхоачашъяьй. Планал совнагIа 11,3 миллион сома маьха промышленни продукци арахийцай.

Технически прогрессана вай мехко мел йоккхий коталонаш яьхай деррига-ча дуненга дика дIахьекхад «Восток-3», «Восток-4» яхача космически кемаша яьча групповой полето.

Ялат, дулх, шура, лаьттанцара а хьайбашкара а йоала кхыйола продукташ алсамъяхара тIабийрзза къахьегаш ба юрташкара къахьегамхой. Совхозийн колхозийн боахам дIахо дегIабоалабара Іалаьмате боккха лоархIам бола керда гIулакхаш белгал а даьха хьалхашка оттадир КПСС ЦК мартовски Пленумо. Юрта боахама деш дола кулгал тоадар духьа хьаяьй керда органаш—территориально-производственни управленеш.

Вай республикерча колхозашеи совхозашеи дукхха а дукхагIа дIаюв хьажкIаши шекара свеклан, кюьстта а доакъарийна лаьрхIа. Духхьашха дIайийнай вай республике дукхха а ялата-бобови культураш. Дика хьийкъа а хьийкъа чуийцад ка бола ялаташ, чуийца йоалаш латт хьажкIаш, дIадувш латт гурахьа дув ялаташ, хьайбашта Іана кийчо ю.

Коммунизмага довлача хана хIама хьаду низаш Іалаьмате чIоагIа дегIадахкарца цхьана социалистически общественни отношенеш йоалаш-йоалаш коммунистически отношенешка йоал.

Социализм йолча хана производственни отношеней лардера яр общественни социалистически доалахье я. Цу доалахьен ши форма я: паччахьалкхени (халкъа юкъара) колхозно-кооперативнии. Коммунизмага ме долх йолхаш-йолхаш шоайла гарга дика паччахьалкхени колхозно - кооперативнии доалехьенаш, тIаккха вIашагIа а кхийте, цаI мара йоаца халкъа юкъара коммунистически доалахье хул царех.

ХIама хьаду низаш дIахо дегIа ме доагIа лакхлургба колхозни производство юкъара хилара боарам а: колхозий екъаш йоаца фондаш совъяларца, колхозий юкъара предприятеш хьалъярца, юртбоахама балхашта механизаци яра гIулакха колхозаш социалистически предприятешца ювзаяларца.

Колхозно-кооперативни доалахье халкъа юкъарча доалахьенна гарга яхареи технически прогрессаи ларда тIа хьадергда городаи юртаи юкъера, хьаькъалцеи кулгашцеи хьегача къина юкъера доархIамера эргалонаши общественна классови Іоткъам бара масса тайпа ларашши дIаяхара эшаш дола хьалаш.

дIахо, коммунистически общественни отношенеш дегIаяхкарах хул социалистически демократи массе оагIорахьа шерьелгеи тоаелгеи, паччахьалкхени общественни гIулакхашта деча доала беррига гражданаш юкъеозилга. Цо Іалашду коммунистически общественни самоуправлене принципаш йизза чакхъяхара общество кийчъелга. ТIехь-тIехьа дукхагIа къахьегамхой юкъеоз паччахьалкхени общественни гIулакхашта доал дара.

Нохч-ГIалгIайчен моттигашкарча Советашка ворхI эзар совгIа депутат херкав. Советашка вIашагIъеллай эзар гарга массазара комисси, царца болх беш пхи эзар депутати 8500 активисти ва. Болх беш кхо эзар гарга активист а йолаш, 255 жхалнаьха совет вIашагIъеллай. Ялх бIаь совгIа новкъостий суди пхи бIаь совгIа халкъа дружинеи хьаяьй. Новкъостий судашкеи халкъа дружинашкеи болх беш 24 эзар саг ва.

Коммунистически общественни отношенешка довлар — из да кхы дIахо а жамаш вIашкаозар, уж деррига-ш а цаIаш хургдола гIулакх дар, советски халкъаш кхы а айхагIа вIашагIтохар. Классашта юкъера башхалонаш дIаяларой коммунистически общественни отношенеш дегIаяхкарои чIоагIду къамий социальни цаIал, гIо ду культуре а, морале а, вахаре а юкъара коммунистически гIулакхаш дегIадоаладара, царна юкъера тешами вежарий доттагIали дIахо а чIоагIдара.

Пролетарски интернационализма позицеш тIареи цIаккха а тIера ца йоалаш ленински къамий политика чакхъяхара ларда тIеи къестаду парте коммунизм хьалъеча хана къамаша шоайла леладеча гIулакхий дешаш. Къамий башхалонаш теркал ца елга а уж хьалсувсаелга а парте могийташ дац. Советски Союзе хIанз кхы йолаш яц тIехьайиса республикаш: хIанз уж ерригаш а экономически а культурни а дегIаяхкара керттерча даькъа цхьан боарам тIа я. Цхьана дахаш а къахьегаш а 125 совгIа къам да вай мехка. Къулбехьени Кънлбаседа Кавказеи юрта боахама болхлой совещане Никита Сергеевич Хрущева аьлар: «Укх совещане вIашагIкхийттаб эрсий, Дагестанцаш, хIирий, нохчий, гIалгIай, черсий, балкхарой, калмыкаш, адыгейцаш. Укхаза хьашалгIа баьхка украинцаш а ба, цхьабакъда, совещане доакъашхошта юкъе а кIезига бац украинцаш. Тоам хулаш а дог гIоздоаккхаш а хIама да иштта доттагIали вошали дола дезал бIаргабовр. СССР халкъашта юкъера доттагIал гуччахьа дика хьахьокхаш хIама да шоана ер. Къамашта юкъерча хьагIахи цабезамахи цхьаккха хIама а хоалой укхаза? Массане уйла латтар а дагадоаллар а цаI да — дуккха къамаш дахаш йола вай социалистически паччахьалкхе чIоагIъелга».

Советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйланца кхебу парте къахьегамхой, чIоагIа къовсам лоаттабу местничествана, къаденнача, реакционни Іадаташта тIехьабаьнна хилара духьал, националистически юхедисаьрашта духьал. Коммунизмага довлача юкъагIа еррига-ча социалистически лагера мехкашта, деррига-ча дунен тIарча къахьегамхошта юкъерча доттагIлен идеяшца хьалкхебе беза бахархой.

Хулаш-хулаш коммунистически общественни отношенеш хьахургья быте а. Ткъо шу чакхдоалача хана бахархой ерригача реальни доходех аханей боарам болаш хургья общественни фондаш. Цунах общества чотах (мах боацаш) де йиш хургья: бераш яслешка, берий учрежденешка, школашка-интерваташка кхоабилга (даьштаноаношта хьаштхуле); къахьега торо йоацараш материальни Іалашбелга; деррига-ча гражданашка дешар, медицинскии санитарнии гIулакх кхоачийтилга; квартирашка бахилга, доалашдоалаш мах боацаш общественни кхача бааргa далга, иштта кхыдараш а.

Коммунистически общество

СЕРДАЛО

2-гIа оагI. 23 сентябрь, 1962 ш.

Юрта боахама—дикагIйола методаш

М. АБУБАКАРОВ,
Гудермесски территориальни производственни совхозно-колхозни управлене начальник.

Доккхий декхараш да хIанз колхозийн совхозийн къахьегамхошта хьалхашка латтараш — шортта ялат, дулх, шура, кхыйола юрта боахама продукташ Iалашъе езаш ба уж мехка.

Уж декхараш кхоачашдеча юрташкара къахьегамхой оарцагIбахара боккха доархIам болаш я юрта боахама доал деш йола керда органаш — территориальни производственни управленеш. Бакъда, пайдана хургдолча тайпара, хаьдда де деза из доал. Цу наькъаца ший болх дIабахьа гIерт Гудермесски производственни совхозно-колхозни управлени.

Тха управлене керттерча специалисташа, инспектораша-организатораша колхозашкеи совхозашкеи гIулакхаш мишта латт а хьеже, юрта боахама продукташ дукхагIа яхара де дезар ду. Из хьахьокх укх тайпарча масало.

Цхьа ха яр Ведана районера Ленина цIерах йола колхоз районе эггара тIехьа латтачарех йолаш. Цунца дувзаденна цига вахийтар тха управлене инспектор-организатор нов. Гагаев. Цо бокъонца колхозера гIулакхаш мишта латт а хьежа, гучадаькхар, колхоза ферме ден распорядок кхоачаш ца еш, хьайбаш кхабара рацион нийса ца лелаеш, доярка доахан массаза а хан-ханнахьа ца детташ хилар.

Колхоза правленецеи партийни организацецеи цхьана нов. Гагаева сихха дIадаьхар гучадаьнна кхоачамбоацараш, хIаьта доахан денгара-денга дукхагIа шура тела доладаллалца колхозера дIа а ваханзар из. Уж тайпа масалаш дуккха а доаладе йиш яр.

Цул совгIа, керда, прогрессивни мел дола хIамаш юртбоахама производствана юкъехахьа а цу наькъаца семилетка диъхлагIча шера къахьегама толамаш дахара колхозаштеи совхозаштеи новкъостал де а гIерташ ба управлене болхлой.

Гурахьа дийнача ялатий 20.500 совгIа гектар яр тха зонерча колхозийн совхозийн укх шера чуэца езаш. Лоаццача хана а доа ца деш а селлара дукха ка бола ялаташ чуэцара, паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъяра ялаташ чуэцара балхаш ерригача колхозашкеи совхозашкеи комплексни хьисапе дергдолаш вIаштIехьдаькхар управлене специалисташа. ДукхагIча хьале хьакхари ардари къаьста а долаш чуийцар ка бола ялаташ. Цхьан участкера ялаташ чуэцача болх беш яр цхьатарра массехк жатка. Касараш хьалъэцача хана комбайнаша а групповой хьисапе бир болх. Цу гIулакхо йиш хилийтар ялаташ чуэцара ханаш дикка лоацъе а къахьегама овсарле лакхъе а. Комбайнаша ялаташ аьрда далларца кхашкара арадехьар ча.

Гудермесскин Шаьлеи районий совхозашка блочни хьисапе чах аргIаш дергдолаш вIаштIехьбаькхар болх: аьшка мушашца тIехьатайса волокушаш а йолаш йолча шин трактороо йоккхий токхораш а еш аргIаш деш латтача моттиге хьатIаувзар ча, хIаьта дежурни трактороо аьшка мушаца аргIа тIа хьалтIакхухьар из. Цу тайпара уж аргIаш даро болх бе нах кIезигагIа а эшийтар, аргIаш дарга йода ха дикка кIезиг а йир.

Кхашкара ча Іоъарадаькхха далларца оахам дора. Иштта лаьтташ кийчдаро колхозашкеи совхозашкеи йиш хилийтар шозлагIа хьажкIаш дукхагIа дIае а гуйран ялаташ дIадера лаьтташ кийчде а. Хланз гуйран ялаташ хийцца дIадувш латт Гудермесскин Шаьлеи районий боахамашка.

Хьакхари ардари къаьста а долаш ялаташ чуэцаро аьттув боаккхар ялат комбайнашкара доаггIашехьа а паччахьалкхенна дIадала. Тха зонерча колхозашеи совхозашеи 104 процент кхоачашйир паччахьалкхенна ялат дIадалара план (хьажкIаш йоацаш).

ХIанз зонерча дерригача боахамашка цхьатарра ялатийна лаьрхIа дIайийна хьажкIаш чуэцаш латт. Укхаза а производственни управлене специалисташа йоакхо йир колхозашеи совхозашеи хьажкIаш чуэцача комбайнашца групповой хьисапе «кхай аьла» чуэцара. Цу хьисапе хIанз эггара хьалха чуэц тха боахамашка хьажкIаш. Цо йиш хулийт хьалхагIа хьажкIаш чуэцача дуккха нах оттабе безаш хиннача метте, хIанз уж цигара мукъа а балийта кхыча балхаш тIа оттабе.

Цхьаькха метод а я оаха пайда эцаш: нагахьа санна цхьан боахама кхашкара хьажкIаш ялатийна лаьрхIа чуэца йиш йолаш кхаьча а воккхан яраш кхаханза а хуле, еррига комбанаш кхаьча хьажкIаш чуэца хьожаю. Цу методо тхога йиш хилийтар техникаха пайда дикагIа эца, комбайнаш сеца латтаргIоацаш царга болх байта, хьажкIаш чуэцара ханаш лоацъе.

Ялатийна лаьрхIа хьажкIаш чуэцача хана оатаденнача гIадах силос йолл колхозашеи совхозашеи. Цо тха боахамашкара доакъар кхы а дукхагIа совдоакхх.

Гудермесски управлене боахамаша паччахьалкхенна дIаеннай 3200 тонн хьажкIаш. Денгара ди массаза доал дукхагIа дIател уж паччахьалкхенна.

Шу йокъал йолаш хиннадале а, шекара свекла дика кхеньй тха колхозашеи совхозашеи. ХIара гектара тIара 200—220 центнер свекла йоаккх Шаьлеи Курчалойн районий боахамаша. Дикача свеклай 130 эзар центнер Шалински шекара заводе дIачуеннай хIанзале а.

ЧIоагIа къахьег тха хьайбаш леладераша, производственни управлене специалисташа дулхи шуреи дукхагIа даккхар духьа. Тха зонерча боахамашка эггара хьалха лаьттах елла рожа, мукха, люцерна, тайп-тайпарча баьций силос ахкан замалахь юаьй доаханна. Цу гIулакхо аьттув баькхар ахкан замалахь доаханга тешшаме шура дукхагIа ялийта а дукхагIолча боахамашка чуоттадаь доахан кхаба а. Доахана продуктивность лакхъяра даьча балхаша торо хилийтар 1 сентябрь тIакхоачаш паччахьалкхенга 65 эзар центнер, вешта аьлча соахка цу ханналца ехкачул 8 центнер дукхагIа шура йохка, дулх соахка цу ханачул 24 процент дукхагIа дохка.

Дулх дукхагIа даккхара еррига духьашка яхкаш йола хьакхарч цхьатарра ноябрь бетта яхкилга вIаштIехьдоакхгдолаш да тха боахамашка, хIана аьлча ахканарча дарегIарча доакъарашца кхаба чуоттае йиш хургъя уж. Цо чухнахьа боакхаргба дулх даккхарга дIабода мах.

Паччахьалкхен план хьажкIаш дIаялара — 1-ча октябре, дулх дIадалара— 1-ча декабре, шура дIаялара — 20-ча декабре кхоачаш а яь, цу тайпара коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лаца лаьрхIа ба тха зонера юрта боахама къахьегамхой.

Целинни край. Геттара дика механизатораш дукха ба Турганск целина кхашка балхаш деш. Цар кулгаш да цига ялаташ хьувкъадаьраш а чуийцараш а.

Сурта тIа: Кустанайски областа Дамдински совхоза комбайнер Николай Зволинский. Ялат чуэца доладеннача дийнахьа денз ший балха нормаш 2—2,5-зза кхоачаш а еш хьавоагIа из.

В. Давыдова сурт.

ТАСС фотохроника.

Укх сурта тIа шоана гу Гудермесски района «Дружба» совхоза 2-ча отделене дикагIа бола механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) трактарист Магдмадов ТIапа, комбайнер Абдурахманов Сайтами. ХIара денна цар агрегато 3—3,5 гектар шекара свекла чуэц. Из хул планах йоагIачул шозза дукхагIа.

Доккхийча къахьегама толамашца накъа гIоргда тхо снйлахьбоккхача Октябра цIейна, йоах механизатораша.

Д. Василийко сурт.

НИЙСА ХАРЖА ЕЗА КАДРАШ

1962 шу ше дIадоладеш семилетка диъхлагIча шера хIара фуражни Іаттагара 2500 килограмм шура йоаккхаргъя аьнна дош деннадар «Надтеречный» совхоза цхьоалагIча отделене шурийтоварни ферма коллективо.

Шерах ийс бутт дIабала боалл цхьабакъда, цу юкъа баьча балхах хьахиннараш воккхийвеш дац. Юкъера лаьрхIача хIара Іаттагара 1336 килограмм шура яьккхай. Плано оттаяьча заданех тхо лоархIадергдар, цхьабакъда, тIаийцача декхарех лоархIадой тамаш я. Доакъарий бехках хIама да ала йиш йолаш дац. Уж дика хиннад. Август бутт бовш а тIехьа мелъэш доакъар дар доаханна, хIаьта хIанз шозлагIа йийнача хьажкIаш тIа доажаду оаха доахан. Бакъдар аьлча, шура хIанз тIатохаш латт. Нагахьа санна 17 августа кхаччалца дийнахь-бус ферме йоаккхаш хинна шура 1360 литр хиннаяле, 14 сентябре лаьрхIача 1440 литрага кхоачаш лакхъеннай из цифр.

ТIаккха малагIа бахьан да декхараш кхоачаш ца дайтар? Цун бахьан да массаза болх беш йола хьайбаш леладерий дика кадраш ца хилар. Шу доладеннача іоххе каст-каста хувцалора тха доярка. Цудухьа шура кIезигйир дуккхача доахана. Цул тIехьагIа, март бетта тха ферме балха ера Эльмурзаева Зайнап. Цунга бетта дIабелар кIезига шура луш бола 17 етт.

Ший балха тIера йолаш дIаболабир Зайнапа болх. Сихха шура тIаетта даьлар цун группацара доахан. ХIанз хьалха латтачарех я доярка Эльмурзаева. ХIара Іатто юкъера лаьрхIача 1415 килограмм шура лу.

Иззамо долча доахана группа елар оаха апрель бетта ферме балха енача Дукаева Маккийга. ТIагIертта къахьегарах, гIулакх дукха дезарах, хьайбашта дика гIулакх дарах боккха пайда баьлар. Цо деттача доахах хIара Іаттагара бархI бетта юкъера лаьрхIача яьккха шура 1385 килограмм я. Цо хьахьокх шоай гIулакх дукха дезаш болча наха хьайбашта Іунал деш хилча пайда боалаш хилар. Шу доладелча денз из тайпа барт тайна коллектив ферме хиннаяларе, шеко йоаццаш кхоачашдаь хургдар декхараш.

Дика лел тха балхаш Іана кийчо яра. Фермана іоххе хьатIаэзад 260 тонн гIожа доакъар. Цигта лаьттах еллай 1400 тонн силос. Доахан чудоахкадеча эггара доккхагIдолча отара ремонт яь яьннай.

Х. МАГОМАДОВ,
ферма учетчик.

Наьсарен районера хоамаш

Хьалхле лелаераш

Наьсарен районерча «Электроинструмент» яхача заводо болх бу дукха ха яц. ХIанзале гучабаьннаб производства хьалхле лелаераш. ТIехдика болх беш я Шевченко кулгалду слесарий - инструментальщикий бригада. Бригадиро санна къахьегама доккхий толамаш доахаш болх беш ба бригадацара новкъостий Шадыжев, Мальсагов, Газдиев, иштта кхыбараш а. Сменах йола норма 150—180 процент кхоачашъю цар. Производства керттерча продукцена эшаш йола штампаши прессформаши ю бригада.

Сийлахь-боккхача Октября 45 шу дузача ден сийна доккхий къахьегама толамаш даха лаьрхIад Шевченко бригада.

Б. ГАГИЕВ,
«Электроинструмент» яхача завода воккхагIа вола экономист.

* *

ШКОЛЕ ДОАЦАШ ЦХЬАККХА БЕР ДУСАРГДАЦ

Школа коа дийнахьа саррал-ца хозаш я сакъердаме оазаш. Дог гIоздаьнна ба школа хьехархой. Дика кийчъеннай Яндарера цхьайтта шерара школа: ремонт яьй, Іана кхоачам хиллал дахчеи кIори кийчбаьб.

Хьехархоша аьхкий дика къахьийгалга хьахьокх укх гIулакхо. Деша даха ха мел йола бераш, лоархIаме бахьан дараш ца лаьрхIача, деша даьхкад. Дика болх барца хьехархошта юкъе белгалбаьннаб Бариев Ювсуп, Паланкоев Идрис, Ганижев Хьаж-Мурад, Гандалоев Къамбулат. Цхьа бер дисадац цар участкашка деша ца доагIаш. Берригаш дешаш хилийтара хетаяь укх деношка Яндарерча школа хьехархой собрани хилар. ХIанз школера хьехархойн директор н. Лотареви шо-шоай микрорайонашка болх беш ба. Даьша-ноаноша деша ца яйта лакхарча классашкара кхоъ йиIиг хIанз іоха деша енай.

Дика новкъостал ду школа коллектива юрта Совето (председатель нов. Бакаев).

* * *

Наьха хьашташ кхоачашдеш

Яндарерча бувзама отделене начальникалла болх беш я Гандалоева Губати. Цо из болх бу дукха ха яц, хIаьта а сихха ший балхах кхийттай из. Дукха каьхаташ да цун хIара денна вIаштIехьа а даьха дIаюха дахьийта дезараш. ГIалат далийта йиш йолаш дац уж, хIана аьлча шоаш хьожадаьча дIакхоачаргдац. Цо болх дика барах юрта баха нах чIоагIа раьза ба Губатена.

Цу бувзама отделене почтальонолла болх беш ба Гандалоев НогIамарзеи Хамхоев Темарсолтеи. Ханна шоаш боккха бале а дика болх бу цар. Сайре хиларах, ха во оттарах ший ханнахьа хIара письмо, газет дIакхоачийт кхача дезача. Царна хов мел сакъердам боаккх каьхато, мел цунга хьеж нах.

Цхьаькха да, раьза бац Яндарера радиоладувгIархой. Каст-каста саьргаш теда а луш радио болх бац. Районера бувзама контора из кхетаде деза: хан-ханнахьа из лини тоае монтераш ахийта беза.

Дика болх барах Яндарерча бувзама отделене коллектива дуккхаза а ахчан премеш тийнай. Юрта бахача наха лоархIаш ба уж болхлой, хIаьта къахьегамхой хьашташ дикагIа кхоачашде гIерта беза отделене болхлой а.

М. МЕРЖОЕВ,
Яндарерча 11 шерарча школа хьехархо.

ЛАЬТТАН СИЙ ДЕ ДЕЗА

ЯIайха латтар ха. Сигалара цхьа догIан тIадам божацар. Зехьа дайнад-кх оаха хьийгаь къа, йоргъя шекара свекла, аьнна хеталора. Тха звеноцара цхьабараш кхыча балхашка баха гIертар. Свекла дика хургхиларга даха дог деце а оаха лаьрхIар тхоашта могачох цунна гIулакх де.

Машинашца де деза балхаш даьчул тIехьагIа гувнаш а деш кулг-кара оасар дир. Хала дар дIайхача ценошка хьацар Іо а ухаш кхай тIа болх бе. Бакъда, тхо къахкацар йIовхалах. Тха звено членаш Вышегурова Тамара, Чахкиева Мадинат, Тумгоева Райхьант, кхыбараш а ши норма кхоачаш ца йича чурболхацар. Во оасар даьчоа духьалъоттар тхо массавар а. Тумгоева Райхьанта свекла оасарах дика цIенъяцар, сов бола овла хьалбаккха Іокховдацар. ТIаккха оаха цох бехк баькхар, хьай беша саго иштта оасар дича эгIаз гIоргьяр хьо, аьнна. ШоллагIча дийнахьа ший участка тIа шозлагIа оасар дир Райхьанта. Цул тIехьагIа кхы гIалат далийтанзар ца шийгара.

Тхона гора, оахоша цIенъяь свекла дикагIа дегIайоагIилга. Цул тIехьагIа молхаш техар шозза а кхозза а.

ХIанз чуэцаш доахк тхо тхоай къахьегамах даьнна беркат. ХIара гектара тIара 250 совгIа центнер свекла гулъю. Дика хиннад шун лаьтта, йоах цхьаболча наха, цудухьа дика хьийкъай свекла а. Из ишта дац! Лаьтта массанахьара цхьатарра хьаьна да тха. Цун сий дар, Іунал дар мара хIама дац.

ЦаI новкъа да тхона. Уж мах бола шекара свеклай лордаш пайда боацаш йоаю тха отделенерча кулгалхоша, силоса чу ца а йохкаш. ХIаман кхом ца белга да из.

Т. БЕРСАНОВА,
«Октября 40 шу» яхача совхоза Наьсар-Керттерча отделене звеньевая.

хьалъярах дIакъаста йиш йоаца цун дакъа да керда саг хьалкхевелга. Из да вай партена хьалхашка латта эггара чоалханегIа, бехкокхамегIа, эггара дукхагIа нах безара декхар. Коммунистически общества къахьегамхочун характеристика йоалаяьй КПСС Программа тIа: из хургва массе оагIорахьара дегIавена, духовни вIоахел, моральни цIенал, физически унахцIенал шийна чухь органически вIашагIкхийтта саг. Коммунистически общества саг хьалкхевара де дезараши наькъаши хьадда белгалдаьхад партте XXII съезда документаш тIа. Беррига къахьегамхой идея чIоагIа йолаши коммунизмана тешамеи, къахьегамцареи общественни боахамцареи гIулакхаш коммунистически долаш, дынах іохедисаь во гIулакхаш, буржуазни хетараши оамалаши цIенъенна шоаех дIаяьнна, сагах дахка деза деррига дика гIулакхаш гармонически дегIадаьхка долаш хьалкхебар, духовни культура бокъонца йола ганзаш хьаяр да из.

Капитализма эггара лакхера а тIеххьара а лагIа да империализм. Из — йохкалуши леши латта капитализм я, социалистически революце хьалхе я.

Вай ханара капитализм дегIаярцара кердадар «Юкъара рынок» оалаш дола Малхбузехьара Германи, Франци, Итали, Голланди, Бельги, Люксембург — Малхбузехьарча Европера ялх мохк экономическии политическии вIашагIкхетар да. Цу тайпара вIашагIкхетар хургдолга а ховш, В. И. Ленина яьхад, шоайла цхьа барт а болаш Европе социализм тоIаяр духьа, колонешка шоаш гулдаьр лорадар духьа цхьан юкъагIа соглашенеш хила йиш я капиталисташта юкъе а паччахьалкхенашта юкъе а.

Къаман доазонел тIехдаьнна а социализмага довла ха кхаьча а долча хIама хьадара низашца боахама частнокапиталистически форма «барта йига» ялх мехкара монополистически капитал гIертилга да, эггара хьалха, «Юкъара рынок» яхар. Из, шозлагIа-дале, капитализма кхыча мехкашта духьалара вIашагIкхийтта къовсам ба, капитализма эйпаш (производства анархи, кризисаш) дерзаде гIертилга да, хьалха хиннача колонешта, вIашагIа а кхийтта, коллективни эксплуатации елга да. Из, кхозлагIадале, НАТО политически а экономически а шолгIар я, вIашагIкхийтта капитализм тIа-тIа низ совбоалаш йоагIача социализмана духьал оттае гIертилга а, хIаьта иштта экономически а, политически а, идеологически а даьхье наступлени яр духьа ялх мехка болхлой классанеи берригача къахьегамхоштеи духьаларча къовсама вIашагIкхийтта фронт хьае гIертилга да, хIанзарча капитализма кIоаргта вIашдухьленаш къахьегамхой чотах дIаяха гIертилга да. Из ба, халкъех къайла а кхухьаш, овлан тIарча цар хьашташта духьал монополеша беш бола бIехача уйланцара барт. Цудухьа тIехь-тIехьа боккхагIча лоархIаме хул «Юкъарча рынкана» чубоаллача монополей тийшача балха духьал болхлой классои берригача къахьегамхошеи лоаттабу къовсам.

Капитализм дегIа ме йоагIа кIоарг а лу ир а лу цун вIашдухьленаш, совдоал къахьегамхой раьза ца хилар, ирлу эксплуататораш-щара щар къовсам. Капитализмана каш доаккхарг-дар пролетариат я. Ший марксистско-ленински партеш керте а латташ, цо чIоагIа къовсам лоаттабу демократии социализми бахьанце. Деррига прогрессивни боламаш вIашагIа а тохаш, деррига Іаьдал монополешка хулга дIадаккхара уж тIа а дерзадеш, бIубенна йода болхлой класс тIеххьара эксплуататорски общество дIаяккхаргахьа.

Монополей реакционни политикана халкъаш духьал далар тайп-тайпарча формехьа хул, цхьабакъда, классови тIемий хIанзара этап къаьстта белгалйоал стачечни болам геттара чIоагIа дегIабарца. Нагахьа санна 1958-ча шера Малхбузехьарча Европе забастовкаш еш 4 миллион саг хиннавале, 1961-ча шера уж 32—34 миллион саг хиннав. хIаьта 1962-ча шера ялх бетта забастовка яьй 24—26 миллион саго. Къаьстта чIоагIа совбаьннаб политически стачкаш ераш. Из доагIа къаьстта а Японе, Франци, Итали санна долча мехкашта. Машара тIехьара болам къаман юкъара болам а хинна дIаэттаб Японе. Цу болама керте латт Японски машара комитет, агрессивни японо-американски тIема договора духьаларча къовсама Къаман совет, тIема базашта духьал къовсам лоаттабара йола Къаман бувзама совет. Цу советий балхаца дакъа лоацаш я социалистически коммунистически партеш, профсоюзий Генеральни совет. Укх шера бIаьсти Японе къахьегамхоша дIадийхар японо-американски договор дохаделга, Къулбехьарча Корее фашистски режимаца ю переговораш совцаелга, Китайски Халкъ Республикаца дипломатически гIулакхаш оттаделга, деррига мехкашца машареи доттагIлени политика лелаелга.

ДегIаух экономически стачкаш а.

Массе а мехка цхьан ханна капиталистически система йохара наькъаца а ца хулаш, къаьстъкъаьста мехкаш цу системах дIахедара наькъаца хул капитализмагара социализмага довлилга. Цунах хьахиланза ялац дунен масштабе капитализмагара социализмага довлара бIарчча исторически зама.

Европан Азеи цхьадолча мехкашка социалистически революци котъяьнначул тIехьагIа, машара, демократе, социализма низ бола лагерь хьахинначул тIехьагIа къаьстта сихделар империализм йохилга. Социализмма новкъа утттача мехкий революционни низашта хIанз атта да реакце низашта духьаларча къовсаме ца эша, хIана аьлча империализм мелъеннай, хIаьта социализм кортамукъален болам шербара йола дуней чIоагIале а хинна дIаэттай. Ца бовзача новкъа аха дезац социализмага кердача мехкий. Царга торо я социализма мехкий опытах пайда эца. СССР-е а цул тIехьагIа дуккхача кхыча мехкашка а социалистически революци котъяларо хьадир Куба санна долча кагийча мехкашка а социалистически хувцамаш хилар феодальнии ах-феодальнии отношенеш йола тIехьадиса халкъаши мехкаши, капитализма стадега гIолла а доацаш, духхьала социализмага довлара эшаш дола хьалаш. Империалистически монополей Іаьдал дIадоаккхилга шоашта тIадожаш долча тайп-тайпарча низашта характеристика а луш, КПСС Программа белгалдоах: «Социалистически революцеш, къамий-кортамукъален, империализманна духьалара революцеш, халкъа демократически революцеш, шерра ахархой болам, фашистски а кхыйола тиранически а режимаш дIаяхара тIехьа халкъаша лоаттабу къовсам, къамашта лоаттабеча низ-Іоткъама духьалара юкъара демократически боламаш — уж деррригаш вIашагIкхет капитализм мелъеши йохаеши йолча цаI мара йоацача дунен революционни процессе».

Деррига къамаш а гIоргда социализмагеи коммунизмагеи, из хиланза даргдац. Цхьабакъда, империализма низ-Іоткъама кIалхара халкъаш мукъадалара процесс, В. И. Ленина хьалхе а гуш хиннача тайпара, тайп-тайпарча исторически ханашкеи духь-духьарча формехьеи хул. Социализм шерлуш а кIоарглуш а йоагIа. Дунен шоллагIа тIом хилалехьа, Советски Союз алхха цаI мара боаца социализма мохк хиннача хана, 17 процент лаьтта, 9 процент гаргга нах, иттлагIа дакъа гаргга промышленни продукци кхоачар цун даькъа деррригача дунен тIа. ХIанз социалистически лагера мехкаша дIалоац дуненах 26 процент территори, 35,5 процент нах, цар хьаю дунен промышленни продукцех 36 процент. Йизза яьнна ца Іеш, даиман а СССР-е социализм котъялара хьакъехьа вывод йир КПСС XXI съездо. Вай мехка капитализм іохаоттае, социалистически лагерь йохае могаргдолаш низ дунен тIа хIанз болаш бац. ХIанзарча заман юкъ-моттиге латт деррригача дунен болхлой класси цо хьакхелла социализма дунен системеи. Капитализмана духьал, общество социалистически эргаяккхара тIехьа къовсам лоаттабеча низашца цхьана, социалистически система мехкаш да укх замах исторически дегIаахара керттерча чулоацама, керттерча эргалонашта къоастамбераш.

Капитализмацарча экономически яхье бIубенна хоадам беш йола котало яккхарга йода социализм.

1957-ча шереи 1960-ча шереи Москве хиннача коммунистически болхлойн партей Совещане документаш тIа, КПСС XXII съезда материалаш тIеи решенеш тIеи хьахьекхад социализма мехкий экономически низ дIахо а дегIабара наькъаш, ерригача дунен социалистически система масштабе цар аьттонех дикатIа пайда эцилга, дунен халкъашта юкъе къахьегам социалистически бекъилга, производствана специализации кооперировании елга, халкъа боахама планашта координаци елга, дунен социалистически рынка торонаш. ТIехьа тIайоагIача хана дунен коммунистически боахам, ший хана В. И. Ленина йийца, цаI мара йоаца дунен кооператив хьаяра йола торонаш хулийт цу хIамаша.

ЦаI мара йоаца дунен кооператив хьахилар — социалистически мехкий боахама-экономически кооперацци чакхъялар хинна ца Іеш, «из иштта социалистически халкъаш идейни, политически, культурни вIашагаргадахар а да, из гаргадахар хулача хана цIенбенна дIабаргба капитализмо оттабаь бола къамашта юкъера цатешами хийрали, йизза торгъя вошала, доттагIлен, цхьан гIулакхаш леладара уйла». (Н. С. Хрущев).

Социализма дунен система цаIал долаш хиларо, цун закономерностехи аьттонехи пайда эцаро деррригача социалистически мехкашка торо хулийт социализм хьалъяра ханаш лоацъе, хьаелл, дукха хьалхатIехьа ца доалаш, исторически цхьан заман чу, уж коммунизмага довлара перспективаш.

Социализма низ совбувларо, коммунизма идеяш Іалаьмате чIоагIа адамий уйлаш тIаувзаш хиларо унзара йоах империализм. Социализма мехкий низ бола болам, революционни болам сихха дегIабар соцаде е лаьгIде гIерт империализма гIончий фуннагIа даь а. Дуккхача капиталистически мехкашка коммунизмана духьал гIайтта хьувз. Социалистически строях доацараш дувдарца, коммунистически партей политика а цар де лерхIараш а, марксизма-ленинизма хьехамаш харцахьа доахаш дувдарца, коммунистически партеех а прогрессивни долча кхыча низех а хьаьрбаьнна гIертарца гучадувл из. Коммунизмана духьаларча Іаьржача байракха кIал хIанз вIашагIкхийттаб социальни прогресса беррига моастагIий: монополисташ, военщина, фашисташ, реакционни дына гIулакхаш леладераш, колонизатораш, помещикаш, империалистически реакце беррига гIончий.

Коммунизмана духьаларча гIулакхий чулоацам мамогта къайлакхухьаш, коммунизмана духьаларча политикана машар ца бохийта, демократи чIоагIье, вахара хьалаш тоаде могаргда, яхаш, къахьегамхой Іехабе гIерташ да доалера гIозараши буржуазни строя гIончийн. Боккъалдар аьлча коммунизмана духьаларча политико капиталистически мехкашкарча халкъашта тIадахьар да: кердача тIема кхерам чIоагIбелга, демократически кортамукъаленаш кIезигъелген дIайоахилгеи, фашизма кхерам совбоаккхилга, тIема бюджеташ лакхъелга, экономически хьал толхаделга. Халкъаша тIехь-тIехьа дикагIа кхетаду коммунизмана духьалара политика харц а кхераме а хилар, цар чIоагIбу машар, демократи, социализм бахьанце шоаш лоаттабу къовсам.

ТIа-тIа совдувлача социализма низашта тIехьашка ца яьлча ялац империализм. Цхьанна хIаманна а могаргдац цун тIехьашка ялар іохасоцаде.

Социализма дунен системеи капиталистически мехкашкара революционни болами сихха дегIаахаро кийчду ха кхоачаенна капиталистически строй цIенъенна эшилгеи йохилгеи. Дукха халкъаш да социализма новкъа долхаш. Деррига адамаш а гайна-ганза цу новкъа гIоргда.

Е. ВАРАВИНА.

СЕРДАЛО
3-гIа оагI. 23 сентябрь, 1962 ш.

США ДУХЬАЛ ГІЕРТЕ А...

☆ ☆

ЛОАРХІАМЕРА СОВЕТСКИ ПРЕДЛОЖЕНЕШ ЮВЦА ТІАИЙЦАЙ ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ СЕССЕ

☆ ☆

НЬЮ-ЙОРК, 20 сентябрь. **ТАСС-а корреспондента Л. Пономарева** хоам бу:

ООН-а Генеральни Ассамблея XVII сессе дувца оттаду дешаш дийца йистеяьннай Генеральни комитет. Уж хьалхашка йиххьача редакцех сессе ювца тІаийцай лоархІамера советски предложенеш.

650 миллион дола Китайски Халкъа Республика халкъ цу организаце ший законехь вола викал воацаш хилар вІалла ла йиш йоацаш долга белгалдаькхар комитета заседане ше къамаьл деш СССР кхыча мехкащцарча гІулакхий министра заместителя В. С. Семенова.

КНР законехьара бокъонаш меттаоттаяра хьакъехьара дош дувца ца оттадайтара комитета членаш тІехьабаха гІертар ВІашагІкхийттача Штатий викал Чарльз Иост. Американски делегат мелла духьал ваьннавале а из дош дувца оттадаьд ООН-а Генеральни Ассамблея XVII сессе.

Советски делегаце еннача предложенех иштта дувца оттадир Къулбехьарча Кореера кхыча паччахьалкхений бІу арабаккхара хьакъехьара дош а.

Советски Союзо еннача предложенех Ассамблея сессе дувца оттадаьча лоархІамерча дешаех цхьа дош да торговле дешашта хетаяь Дунен халкъашта юкъера конференци гулъяра хьакъехьара дош а.

Португале колониальни владенешца дувзаденна дешаш дувца оттадеча хана, процедура бокъонаш телха а еш, Анголеи Мазамбикеи салазаровски диктатура нах боабеш леладаьча зуламий хьакъехьара дош Генеральни Ассамблея дувцара духьал «протест е» Португале викала мамогга тІо де хьайзар австралийски, английски, американски делегаташ. Гвинея, Судана, Советски Союза, Польша делегаташа чІоагІа духьале яьчул тІехьагІа Генеральни комитета председателе дош ца луш витар Португале викал. Колониализмах дола деррига дешаш Генеральни Ассамблее дувцаргдолаш тІаийцар.

«Венгерски дош» аьле цІи йоаккхаш дола дош Генеральни Ассамблея сессе дувца юкъехьолга юха а кертахдаькхар США делегата. Из дош оттадарца «шийла тІом» кІаьдбе», гІулакхаш лертІа доаладе, кхьметтел машара гІулакх а чІоагІде гІерт США, яхаш, комитета тешам телаш вар из.

Кхайка заседане тІавийхача Венгерски Халкъа Республика викало Карой Чатордаи тоха доагГІача тайпара юхатехар американски делегаце хьувзаду провокационни гІулакх. Кхыча паччахьалкхений чурча гІулакхаша юкъе гІертара а «шийла тІом» хьалхьебара а США-с доаха демогогически бахьанаш шоаш мадарра гучадаьхар цо.

Генеральни Ассамблея комитеташка а цун пленарни заседанешка а дешаш дувцара арГІан порядок оттаеш хургья Генеральни комитета тІехьа хула заседани.

НЬЮ-ЙОРК, 20 сентябрь. (ТАСС). Тахан Іурра ООН-а Генеральни Ассамблея пленарни заседане йолаелар юкъара политически дискусси. Къамаьлаш дир Бразилеи США-и викалаша.

Ассамблея чІоагІйир дувца а оттадолда, кхоанарча заседане дувца а дувцалда «Индонезе Республиканеи Нидерландий королевствананеи юкъерча Малхбузехьарча Кердача Гвинеях (Малхбузехьарча Ирианах) йолча соглашене» дош.

Бразиле делегацена керте латтача сенатора Афонсо Ариноса къамаьлаца дІайолаелар юкъара политически дискусси.

Бразильски делегато дукха теркам тІабахийтар массане а деррига а герз дІадаккхара хьакъехьарча дешашта. Массе тайпара ядерни тохкамаш делга Іалаьмате сиха соцадара хьакъехьа дукхагІа йолча делегацешта а мегаргйолча резолюце проект дІахо йодача хана Ассамблея сессена хьалхашка оттаяра йола бокъо шийгахьа ют бразильски делегаце, аьлар цо. Атом йоаца зонаш хьаяра идея хьаллаьцар бразильски викало. Иштта атом йоацача зонех цхьа зона Латински Америкаха а хила йиш яр, аьнна белгалдаькхар цо.

Машареркa гІулакхашта космически аренех пайда эцара а, космосе тохкамаш дара а йолча бокъоний боарамаш а ВІашагІкхийттача Къамий Организаце тІаийцача нийса хургдар, аьлар Афонсо Ариноса. Колониализмах юхедисаьраш цІендаь дІадахара ший кара мел дола хІама дара ООН тІахьийхар цо.

Дунен халкъашта юкъе экономически гІулакхаш леладаре дешаш а хьоахадаь. Бразиле викало критика йир торгови блокаш вІашагІъехкача правительствай политикана. Торгови гІулакхашта хетаяь Дунен халкъашта юкъера конференци вІашагІтохара хьакъехьара предложени Бразиле хьаллоац, аьлар цо.

ООН-а керттерча органашка афро-азиатски мехкаш дукхагІа лоархІам болаш хургдолча оагІорахьа ВІашагІкхийттача Къамий Организаце Уставага юхахьожилга дича бакъахьа хургдар, аьлар Бразиле викало.

Цул тІехьагІа къамаьл даьча американски делегато Э. Стивенсона доккх-доккхагІа дола дош а хоржаш дийцар США правительство ООН Устава, машара гІулакх чІоагІдара чІоагІа тІехьа я, яхаш. Цхьабакъда, цо ца хьоахадеш дитар е харцахьа даьха дийцар вай ханарча лоархІамерча дешашта хьажа доагІача тайпара хьожилга.

Масала, колониализма гІабаех халкъаш мукъадалар «чІоагІа раьза хинна тІаэц» США-с а аьнна цо цигга тІахьийхар цу гІулакха «сих ца далара». Шоай лоІаме доахалургдолча дІакхачанза дола халкъаш шоай лоІамехьа дитача уж «хьаллелхаргда», яхаш, делегаташ унзара боахаш вар из.

Герз дІадаккхара проблема ювцача хана американски викало юха а кертахдаькхар «дунен халкъашта юкъерча тІахьожамах», вешта аьлча законехьа ерзаяьча шпионажах дола, тІаэца мегаргдоаца США-с дІадехар.

Ший къамаьлах ондда дакъа ООН финансови хьалах долча деша хетадир американски делегата. Цун къамаьлах шаьра бІаргагуш дар «ООН-а Конгора операцеш» санна долча гІулакхашта доаду ахча дунен халкъашта юкъерча организаце членаш долча дерригача мехкашта дІатІадилла безам болаш хилар.

Кхы чІоагІагІа йов йиш йоацаш, юхь яйна дар «малхбузехьарча ах шаре тІарча ший лоалахошта кхерам тувсаш я Куба», яхаш, Куба правительство бехке е гІерташ американски делегата даь къамаьл.

Американски делегата даь къамаьл хоадамболлаш юхатехар Куба викало М. Гарсиа Инчаустеге. ДІахо кхы а цІенагІа дувцара йола бокъо шийгахьа а юташ, цо бокъонца хьахьекхар, Кубана духьал агресси кийчъеш США йолча хана къамаьл деча американски делегата ю заявлени еррига а харц хилар. Шоай лоІаме хилар карара ца далийтара эшшар де чІоагІбенна ба кубинцаш, аьлар цо. Оаха тІаэцац Іа еш йола заявлени, аьлар М. Гарсиа Инчаустега Стивенсона дІатІа а вийрза, хІана аьлча кубински халкъа духьал шун правительствас кийчъеш йола агресси къайлаяхьа гІерташ я из.

Цу тІехь заседани дІакъайлар.

БІаьлагІа дешара шу доладеннад Н. А. Римске-Корсакова цІерахча Ленина орден лелаеча Ленинградски паччахьалкхен консерваторе.

1862 шера 20 (8) сентябре Ленинграде хьайийлай Россе лакхехьарча музыкальни образованена юхь йолаяь йола эггара хьалхара эрсий консерватори. Консерватори юллилга эггара хьалха дагадехар а цун юхьанцара директор а хиннав пианист, композитор, дирижер А. Г. Рубинштейн. Эрсий музыкальни историе чухь Іалаьмате боккха лоархІам болаш хиннай консерватори. Дуненна веннав цо Чайковский, Лядов, Аренский, Прокофьев, Шостакович, дуккха кхыбола гІорбаьнна музыканташ. Шоай педагогически болх укхаза баьб гІорбаьнна болча композиторашa П. И. Чайковске, Н. А. Римске-Корсакова, С. И. Танеева, А. К. Глазунова.

БІаь шера чухь музыкальни вуз чакхъяькхха ваьннав ворхІ эзар совгІа саг. Консерваторе кхебаь композитораш, музыковедаш, педагогаш, исполнителаш ба вай мехкарча а доазол дехьарча дукхкхача мехкарча а театрий, концертни организацей артисташта юкъе, музыкальни дешара заведенешка.

Консерваторе дешаш ба массе а союзни республикера, Советски Союза тайп-тайпарча къамех бола а доазол дехьарча мехкашкара а нах.

ХІара Іуйрийна шоаш заняте болхаш, сийлахь-воккхача эрсий композитора Н. А. Римске-Корсаковна дегІача памятника юхе гІолла тІехбувл цун цІи лелаеча консерваторе деша багІа студенташ.

М. Блохинеи П. Федотовеи сурт. ТАСС фотохроника.

ДОККХА СОВГІАТ

Шелковской станице кхоза вІаштІараяь сапаргІата классаши коридораши йола керда школа хьайийлай. Доккха совгІат да из берашта. Спортсмений чІоагІа безам тІабодаш хоза кийчъяь спортивни зал а я школе.

Цу кердача школа дегаш гІоздаьха бераш берий дайи хьагулбелар школе. Митинг хьайийлар парте райкома секретара н. Савченкос. Школа хьаелларца цо даькъала дийцар бераш, доккха баркал аьлар школа хьалъеча къахьийгачарна. ДикагІа болча гІишлонхошта Сийлен грамоташ а луш, къамаьл дир райисполкома председателе. Цхьоалагіча классе деша ягІача эгтара зІамагІа йолча Донская Танечкас лента хоаддаду — марша доагІалда шо кердача школе! Пхи бІаь кховзткъа дешархо ва цу школе деша багІаш.

Керда школа хьалъеча Бурлак Люсяс кулгалдеча школьни комсомольски организаце дика къахьийгад. Комсомольцаша школа хьалъеча хьийгача кьих хьайийцача ахчах дукха пластинкаш а йолаш «Восток-57» яха раднола ийцай.

Г. ТИМОХИН,
Шелковской райкома ВЛКСМ секретарь.

Кагирхой сайре

Селхан Грознерча С. М. Кирова цІерахча парке йоккха кагирхой городской сайре хилар.

ЧІоагІа сакъердаме яр сайрен программа. Кагирхошца вІашагІкхийтта хилар Хельсинке хиннача кагирхой Дерригдунен фестивале дакъа лоацаш хинна Магомаев Муслими Гудантова Людмилеи. ЧІоагІа сакъердаме дийцар цар гулбеннарашта фестивалах.

Кагирхой дегаш гІоздоахаш дар художественни самодеятельноста коллективаша дакъа а лоацаш уттадаь концерташ, парке хинна тайп-гайпара ловзараш, аттракционаш, фейерверк, иштта кхы а.

Геттара безаме чакхъяьлар кагирхой сайре.

Керда брошюра

КПСС истори Іомадерашта новкъостала парте Нохч-ГІалгІай обкомеи Грозненски горкомеи политически дешара ЦІено кепа а тохийта арахийцад «Нохч-ГІалгІайчен партийни организаце историех долча литература список» аьнна цІи а йолаш дола брошюра.

Цу тІа белгалъяьй КПСС а Нохч-ГІалгІайчен партийни организаце а историе массайолча раздела хетаяьча первоисточникийн кхыча литературан тематически список.

Вай республика хьехархой говзал лакхъеча институте кепа тохийта арахийцад «Юртбоахама производства лардийй курса вахарцарча бувзама дешах» аьнна корта а болаш дола брошюра.

Цун автора А. Н. Брагина дика къоастамбеш дувц цу тІа зонай Іалам, кхашка ювча культурай, баьца даарий, сомий сорташ, доахана, хьакхарчий, устагІий, кхычар а фу.

Цу брошюра тІа язъяьча материало хьехархошта новкъостал дергда дешархошта хьехача хана.

А. НИКОНОРОВ.

Укх шера ГаланчІож, Алхарой, Аккхий-Кий яхача моттигашкарча лоаман даьгІенашка Іа даккха дита лаьрхІад шоай Іаьсий Сунженски района колхозийн совхозийн хьайбаш леладераша. Іа доаккхача хьайбашта лаьрхІа укхаза хьалъяьй дика помещенеш, шортта йол хьеккай, хІаьта цхьадола балхаш хІанз а деш латт. ГІишлонхошта а хьайбаш леладерашта а эша материалаш продукташ цига тІаяхьа хала да наькъаш ца хилар бахьан долаш. Цудухьа новкъостала йийхай хьайбаш леладерашта мелъэша хІамаш тІаккхухьаргйола вертолет.

Сурта тІа: лоаман даьгІенашкарча хьайбаш леладерашта хьош бола мухь тІаботташ латт вертолета Сунженски района XIX-ча партсъездда цІерахча колхозе.

С. ХАКИЕВА сурти тексти.

Ханнахьа хьакхахьац газеташ

МагІалбика района «Алханчуртский» совхоза коллективо дика дакъа лаьцад 1962 шера газеташ яздарца. ХІаьта уж газеташ къахьегамхошка ший ханнахьа хьакхоачаш дац. Уж ханнахьа хьа ца кхахьара малагІа бахьан да цхьанна сага хац. Тахан хьаэца деза газет кхоана е ломма мара хьаэцац, иштта тІехьадаьнна уж хьаэцаш хилча дукха деша а безам багІац.

Кхы а вогІа лел телеграммаш кхахьийтара а дІаийяра а гІулакх. МагІалбикерчен Вознесенскерчеи бувзама отделенешкара хьайоагІа телеграммаш 2—3 ди тІехьаяьнна мара хьакхачац. Керда Редант яхача тха юрта 500 цІа да, цхьабакъда почте телефон-м яц. Вай мехкара а доазол дехьара а керда хІамаш хац тхона массехк ди тІехьадаьнна газеташ даьхкача мара. Из болх тоабар дех къахьегамхоша.

И. ЕВЛОЕВ, А. ХАШИЕВ, С. ЛЕЙМОЕВ.

АЛЖИРЕРА ХОРЖАМАШ

ПАРИЖ, 21 сентябрь. (ТАСС). Селхан сатийна чакхдаьлар Алжира Къаман учредительни собране хинна хоржамаш, нагахьа санна 4-гІча тІема округа салташа Алжира Къаман эскара доакъошца дІа-юха топаш а кхувсаш столицена малхбоалелгахьа ягІача Банем яхача эвкалиптови хьунагІа хинна дов ца лаьрхІача.

Цкъарчоа даь лоархІамаш хьахьийнад Центральни хоржамий комиссе. Цар тІа йоах, мехка 15 департаментах дукхагІа ярашка кхадж тоссача дакъа лаьцад 50-негара 70 процентага кхоачаш болча харжархоша. Франс Пресс яхача агентства беча хоамах, Сахаре кхадж тессаб 22 процент болча харжархоша. Из дика тессарг лоархІаш ба, нагахьа санна хоржамий участкашка болхача хана наха нийслу халонаш лаьрхІача. Кхадж тоссача эггара дукхагІа дакъа лаьцар Саурен Оазисеи департаменташкарча наха — 80 процентагара 90 процентага кхоачаш.

Къамаш мукъадахара Фронта Политбюро генеральни секретара Мохаммед Хидара селхан саррахьа радио чу гІолла ше къамаьл деш аьлар, «Политбюрох тешаш хилар хьахьокхаш» дар селхан хоржамашка хинна кхадж тассар.

Алжира ханна йолча исполнительни органа председателе Абдеррахман Фареса селхан ше телевидене гІолла къамаьл деш аьлар, ханна йолча исполнительни органо ший полномочеш 25 сентябре Къаман учредительни собране президнумга дІалургья.

ГЕРЗАГА КХУВД

ВАШИНГТОН, 19 сентябрь. (ТАСС). Кубайна духьалара американски конгрессера гІулакхаш соцаш дац. Кхыча мехкашцарча гІулакхашта йолчеи герзашцарча низий гІулакхашта йолчеи сенатски комиссеша тахан цхьана къайлагІа яьча заседане могайир провокационни резолюце проект.

США кийча я, йоах резолюце проекта тІа «эшаргйолча моллагІча а средствашца, герз юкъе даькхха а, Куберча марксистско-ленински режимо низа е низа кхерама новкъосталца ший агрессивнии подрывнойи болх цу полушаре моллагІча а даькъа тІа боаржабелга юхатоха». Кхоана сенатага чІоагІъяйта тІаяхьаргья из резолюци.

Кубайна духьалара резолюци кийчъеш хиннай тахан кхыча мехкашцарча гІулакхашта йола викалий палатера комисси а. Из резолюци, хетаргахьа, кхоана чІоагІъе тІаяхьаргъя викалий палате.

Асуански гІишлоне

КАИР, 20 сентябрь. (ТАСС). Асуане иккхача низ болча тато хоам бир хий дІадехка цхьаькха туннель яккха йолаенна хиларах — ерригаш а лаьрхІача кхоалагІа. Советски Союза новкъосталца Асуански ГЭС хьалъеш боахкача гІишлонхой ерригаш а хий дІадехка 6 туннель яккха езаш ба лоамах, хІараяр 15 метр шера а йолаш.

Кхехкаш латт гІишлонера балхаш. Низ болча советски самосвалаша хІара денна хий дІадехка канал доаккхачара дІакхухь 13.000 кубометр чхараш. Укхаза хьалъяккха езача 9 миллион кубометрах хІанзале хьалъяьккха яьннай 5 миллион кубометр совгІа чхар.

Укх гарггарча деношка бетон хьоахаргья гидроэлектростанцерча хий чуэцача моттига, хІаьта цул тІехьагІа ГЭС-а эдане шийна а.

Къахьегамхой чотах хьадеш латт герз

ГААГА, 20 сентябрь. (ТАСС). ДІахо а сихдаь герз хьадарга ахча дукхагІа дІаахийтар, хІамашта маьхаш тІадеттар, алапеш сецадар — из мара кхы догдоахийла яц голландски халкъа 1963 шера йолча Голланде паччахьалкхен бюджета проектага хьежача.

Из бюджет белгалйоаккхаш дола хІама да тІема гІулакхашка ухийташ дола ахча Голландега хьежача геттара дукха доллашехьа а, 2,3 миллиард гульденага кхоачадеш цІаькха а тІатохар. Из хул ерригача бюджетах пхелагІа дакъа.

Цунца цхьана лерхІ правительства хІамашта маьхаш тІадетталушшехьа а къахьегамхой алапи лакх ца далийта.

939 миллион гильденага кхоачаш чІоаггІа лакхъеннай паччахьалкхен бюджета дефицит. Декхара чотах из дІаяккха безам хилча, кхы хьатІа ца ийцача а Іалаьмате доккха, ер шу юкъекхаьчача хана 18.966 миллион гульденага кхоачаш хинна Голланде къамангара декхар дІахо чІоаггІа лакхлургда.

«Де ваархейд» яхача газето редакционни статья тІа белгалду, 1963 шера оттаяь Голланде паччахьалкхен бюджета проект — из я «Юкъарча рынкера» Голланде конкурентал чІоагІде а къахьегамхой чотах шоашта пайдаш де а гІертача монополей программа.

СПОРТ

Грозненски „Спартака“ волейболисташ РСФСР кхозза чемпионаш ба

Волейболацара ловзар — Грозне эггара чІоагІагІа даьржа а дукхача наха дукха дезаш а ловзар да.

«Йоккха» волейбол Грозне кхаьчай 1960 шера, «Спартака» команда духьашха «А» классах СССР-е хьалхара моттиг лацара ловза бокъо яьккхача хана.

Российски Федераце хьалхле яккхар духьа тІеххьара тур ловзаеш Соче хинна Грозненски «Спартака» волейболисташ укх деношка цІакхаьчар.

Россе XVII-гІа чемпионат хьалха хиннараш санна йоацаш ши тур йолаш яр. Хьалхара тур чакхъяьлар апрель бетта Свердловске. Цига вай волейбола мастераша хьалхара моттиг лаьцар.

Соче шоллагІа тур ловзаеча хана спортивни низ кхы а чІоагІбелар. Вай команда эггара чІоагІагІа йола соперник яр грозненцаша счет 3 : 0 а йолаш хьалхарча гон тІа ше эшаярах нийсхал яккха безам болаш хинна Ростовски СКА команда. Грозненцаш котбаьлар Свердловске лейзача счет 0 : 3 а йолаш шоаш эшабаьча Иркутски «Спартакал» (3 : 1), Воронежа командал (3 : 2), Ростоверчул (3:2), Омскерчул (3 : 2), Свердловскерчул (3 : 1), Волгоградерчул (3 : 1), Куйбышеверчул (3 : 1).

Къаьстта низкъала дар Ростовски СКА-ца шин сахьата совгІа хинна ловзар. Йиъ парти ловзаяьчул тІехьагІа счет 2 : 2 яр. ТІехьарча пхелагІча парте счет 2 : 11 а йолаш эшаш латтар грозненцаш, цхьабакъда, деналах ца бохаш, котало яккха безам болаш уж хиларах аьттув баьлар цар цу къовсаме. Совле грозненцашкахьа а йолаш (15 : 12) чакхдаьлар ловзар. Цига баьккхача толамо догдоахийла хилийтар грозненций Российски Федераце цІаькха а чемпионаш хилара.

Сочера «Спартакаца» ловзаш аьттув баланзар грозненций счет 1 : 3 а йолаш ийшар уж царел. Цун бахьан дар хьалхагІа ловзаш хало хинна хилар, кІаьдбалар, цар когаметта хийца дІаоттабе дика ловза ховш бола нах ца хилар.

ТІеххьара шоаш лайза Германерча советски эскара группай спортивни клуба команда счет 3 : 0 а йолаш атта эша а яь, грозненцаша дІахьекхар Российски Федераце эггара чІоагІагІа йола команда шоай яр хилар.

Кхаь шера вІаштта дошо медалаш Россе чемпионашта телаш дола цІе ленташи даьхад вай волейболисташа. Команда тренер волча М. Медведева Сийлен грамота еннай.

Кастта «Спартак» яхача ДСО Центральни Совета хьалхара моттиг яккхара ловзараш доладелча цига ловзаргья цу общества чемпион йола Грозненски «Спартака» команда.

С. ЦЕЛИЩЕВ,
спорта мастер.

КХОАЛАГІА СПАРТАКИАДА

Нохч-ГІалгІай республика физкультурникий кхоалагІа спартакиада чакхйоалаш латт. Хи чу бургацах ловзара яхье керда чемпионаш хилар «Труда» спортсменаш. Хьинаре ловзарца низ болча Буревестника командал котъяьлар из.

Сакъердаме а боккхача къовсаме а дІахьош я волейболистийн баскетболистийн турниараш. Кхалнаьха командай яхье 3 : 0 счет йолаш «Урожай» общества командал котбаьлар динамовцаш. ХІаьта, 3 : 2 счет а йолаш «Буревестник» эшайир «Труда» командо.

Волейболах ловзара яхь дІахьоча 4 дийнахьа хьалха латтарех я «Спартака» маІача наьхеи «Труда» кхалнаьхен командаш.

Баскетболистий яхье спартакиада чемпион яха цІи яьккхар «Труда» общества кхалнаьха командо. ХІаьта баскетболах ловзача маІача наьха командашта юкъе хьалха латтарех я «Буревестники» «Труди».

Ерригача командай зачете спартакиада хьалхарча моттиге латт «Труда» общества физкультурникаш.

Р. АЛИМОВ.

СЕРДАЛО

4-гІа оагІ. 23 сентябрь, 1962 ш.

ЛадувгІа радиога

23 сентябре: 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.45 — хоамаши передачай программеи. 8.20 — «Сердало» газета обзор, 8.35 — Музыкальни антракт. 16.00 — Пионераштеи дешархоштеи передача (эрсий меттала). 16.20 — «ТІалатар» яхача Л. Н. Толстой дувцара цхьа дакъа (эрсий меттала). 16.40 — Педагогически института художественни самодеятельноста концерт. 17.30 — РадиоладувгІархой заявкех концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — Берашта «ПІелг санна зІамига кІаьнк» яха художественни фильм. 18.00 — передачай программа. 18.05 — Арахьарча политически гІулакхех дола комментатора къамаьл. 18.20 — «Кхалнах, шоана!» яха телевизионни журнал. 18.55 — телезрителий заявкех концерт. 20.00 — передачей программа. 20.05 — «ТІакІалтІа теха бай» яха художественни фильм (кхоалагІа сери) ялхайтта шу даланза долча берашта хьажа могадац.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре.

Йоккха зал. **«Нахи оакхарийн»** (цхьоалагІа сери). Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗІамига зал № 1 **«Нахи оакхарийн»** (1-гІа сери). Долалу: 8.30, 10.30, 2.30, 6.30, 10.30.

«Салтечох йола баллада».

Долалу: 12.30, 4.30, 8.30.

ЗІамига зал № 2 **«Нахи оакхарийн»** (1-гІа сери). Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

ЗІамига зал № 3 **«Ворхі нянька».** Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9:30.

«Родина» яхача кинотеатре.

Берий сеанс — **«ТІех хоза Василиса».** Долалу: Іуйрийна 9 сахьат даьлча.

«Нахи оакхарийн» (цхьоалагІа сери). Долалу: 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ДІаьхдаь сеанс — **«Совгіа рюмка».** Долалу: Сайрийна 9 сахьат даьлча.

24 сентябре цеиз **«Нахи оакхарийн»** (шоллагІа сери).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовийн улица, 15. Телефонеш: редактора зам. — 2-07-01; бешотохама секретара — 2-45-48, партийни вахарех, экономикан, письмойн отделий — 2-26-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-26-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозний, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03158. Заказ № 4941.